

НОРН ТЕМНИШВАРСКИ ВЕСНИК

ГОДИНА 1 (20) БРОЈ 1 (1410)

АВГУСТ-СЕПТЕМБАР 2012.

ЧАСОПИС СРБА У РУМУНИЈИ

ЕКСКЛУЗИВНО

Необјављени интервју
генерала Ратка Младића
дат Си-Ен-Ену

Стр.30

За 50 година

ЗБОГОМ СРБИ!

САВЕЗ СРБА У РУМУНИЈИ

За јединицу заувек

пише:
Рајко Корња

Са сваким и на сваком месту. Нисам се клонио разговора о предностима и недостацима школовања на матерњем језику свих ових година, јер сам убеђен у исправност мог става. У свим тим полемикама на својој страни сам имао стварно чврсте аргументе. Од оних сентименталних да је српски језик наш и да је матерњи говор један од стубова идентитета сваког народа, до оних прагматичних. А међу њима, само да потсетим, што је мање ђака у разреду, наставник лакше са њима ради, да је српска гимназија за сваког родитеља установа у којој своје дете може сачувати од дроге и оних са златним кајлама око врата и „бесним“ аутизма. Да не спомињем како само ко није хтео од ђака, није ишао на многобројне бесплатне екскурзије по Србији и Румунији или да је Српска теоретска гимназија установа која даје сваке године, процентуално, највише студената у Темишвару. Додао бих само

још да се од ове године на букурештанском универзитету „Димитрије Кантемир“ додељују пет комплетних стипендија за апсолвенте гимназије „Доситеј Обрадовић“. А кад смо већ код њих, они су нам и ове године понудили најјачи аргумент свима којима нешто значи српска школа. Од 19 наших матураната, њих 14 су положили матуру. У условима када је у целој земљи трагедија што се резултата на матури тиче, када је сваки други у држави једва успео да положи испит зрелости, када је у тимешкој жупанији проценат полагања око 42 %, успешност од чак 74 процената јесте фантастичан резултат у првом реду за матуранте и њихове родитеље. То је истовремено и разлог за понос и за њихове професоре, за саму гимназију и за нашу српску заједницу. Ова генерација матураната из „Доситеја“ је доказала свима да смо ми Срби паметан народ. У принципу и када хоћемо. Нека ми, после овогодишње матуре, неко каже да није тако, а они који и даље тврдоглаво не желе да упишу своју децу у српску школу, и не морају. Нек` им деца уче само енглески, нек` им дувају „етноботанику“ и нек` им се возају скупим колима. Ако их то чини срећнима, нек` су живи и здрави и они, и њихова деца, јер док је нама нас, свака нам част! Они и тако овај текст неће моћи да прочитају.

У ОВОМ БРОЈУ

СТР.4

**КОНТИНУИТЕТ
И ОБНОВА**

СТР.8

**ИНТЕРВЈУ МИОДРАГ БЕЛОДЕДИЋ
ПРЕКО „ЈАГЊЕЋЕ БРИГАДЕ“ ДО ВРХА СВЕТА**

СТР.38

**ИНТЕРВЈУ ПРИМАРИЈУС ДР ДРАГАН МАКСИМОВ
ХИРУРГИЈА УМЕСТО ПИЛОТИРАЊА БОЛИДА**

СТР.14

**ХИЛАНДАР
ВЕЧНИ ДУХ ПРАВОСЛАВЉА**

СТР.40

**ЦИНЦАРИ
КАО БАЛКАНСКИ ХАЗАРИ**

НОВИ
ТЕМИШВАРСКИ
ВЕСНИК

ДВОМЕСЕЧНИК СРБА У РУМУНИЈИ

издавач: **Савез Срба у Румунији**, коиздавач: **Српско-румунски центар за развој**, часопис излази уз помоћ Департмана за међуетничке односе при Влади Румуније. Први број „Темишварског весника“ штампан је новембра 1934. године у Темишвару, оснивач листа и први главни и одговорни уредник био је Милутин Манојловић и излазио је све до 7. јула 1947. Новембра 2008. појавио се први број недељника „Нови темишварски весник“ чији је издавач био Српско-румунски центар за развој, а главни и одговорни уредник био је Рајко Корња.

Главни и одговорни уредник двомесечника: Рајко Корња, дежурни уредник: Горан Пантин

Адреса редакције: **Timisoara, str. Mangalia nr. 29**, tel/fax: +40256 491 754, e-mail: novi.temisvarski.vesnik@yahoo.com

Noul Mesager de Timisoara

ISSN - 1844-9123

НОВИ
ТЕМИШВАРСКИ
ВЕСНИК

КОНТИНУИТЕТ И ОБНОВА

Савез Срба у Румунији је у Темишвару крајем априла одржао годишњу скупштину на којој су се окупили готово сви представници српских локалних заједница из Румуније. Свакако најбитнија промена коју је донело годишње заседање ССР-а јесте избор новог председника. Инж. Огњан Крстић постао је тако, девети председник Савеза и преузео свој други мандат вративши се на чело организације након девет година. У свом првом јавном наступу нови лидер је поменуо две кључне речи: континуитет и обнова. Што се континуитета тиче, познаваоци прилика у српској заједници сматрају да избор Крстића представља наставак активности у започетим кључним смеровима, али и неминовне новине које доноси „свежа енергија“. Ако у кључним

правцима нема пуно филозофије, у осталим сегментима изгледа да нови лидер Савеза жели редефинисање приоритета наше репрезентативне организације. То је Крстић у неколико наврата већ и најавио говорећи о снажнијем присуству Савеза, а тиме и целокупне српске заједнице, у ономе што се назива данас мултимедијални систем, а тиче се комуникације са румунском већином, са осталим националним мањинама, али и са матицом.

Сачувати углед и утицај

Нови председник не сме изгубити из вида да је Славомир Гвозденовић својом активношћу као председник Скупштине Дијаспоре и Срба из окружења, успео да обезбеди Србима у

Румунији такав статус и утицај у односима са Београдом, да им завиде и српски корпуси из бројнијих и богатијих српских заједница у свету. Такву позицију треба искористити нарочито сада, када се из српске престонице више не гледа према Србима из Румуније «преко рамена» и не односе се више према нама као према сиромашнијем брату. Када је реч о обнови, од новог лидера се очекује да и са овог места веома брзо покаже своје способности доброг организатора. Имајући у виду чињеницу да Савез функционише по организационој шеми из 90-их која је временом, према потребама, била коригована више пута и да се економска криза још увек осећа не само у Румунији него и у свету, новом лидеру Срба предстоји очигледно неугодан посао и период. Осим тога, многи

Срби у Румунији очекују од новог председника и прагматичност, и менаџерске подухвате које би ревитализовале организацију и у њу довеле оне које су из разних личних разлога годинама пасивно гледали или једино критиковали. Број нових или «повратника» биће сигурно једно од мерила прагматичности мандата новог председника када се буде подвалчила црта.

Прагматичност пре свега

Први доказ своје прагматичности Огњан Крстић је показао већ на самој скупштини. Његов усвојен предлог измене Статута Савеза према којим Извршни одбор ССР неће више чинити 17 особа већ само 7, потврђује његову прагматичност. Усвајањем предлога смањења броја чланова ужег руководства српске репрезентативне органи-

зације не само да се поједностављује активност, а тиме повећава ефикасност рада поменутог тела, већ се показало још нешто. А то је да Крстић ужива за

Радује ме што имамо способне и интелигентне младе, генерацију која ће наставити што смо започели. Бићу уз њих колико сматрају они да је потребно.

др Славомир Гвозденовић
бивши председник ССР

сада безусловну подршку читаве организације. Извршни одбор ће међутим заседати као и до сада, једном месечно, иако још увек се није дефинитивно одустало од опције да се у «Српској кући» седнице поменутог тела одржавају тромесечно. Савез има велике планове и за ову буџетску годину иако није, финансијски посматрано, «најсрећнија», а њену окосницу чини наставак улагања. Потребно је оспособити услужну зграду у «Српској кући» за активности које су биле предвиђене приликом куповине простора и тиме повећати аутономију рада Савеза Срба. Овакав приступ изискује краткорочно велика улагања и рестриктивне мере, али доноси уштеде и добробит на дужи период. Сопствена, модерно опрељена дворана за представе, концерте и пројекције је само једна од ставки из првобитног плана од које ни нови председник нема намере да одустане. Обнављање базе података је још један од приоритета, јер када број чланова заједнице константно опада, логично је да се идентификује сваки члан и да се изађе у сусрет његовим очекивања. Сви поменути циљеви су међутим били одложени протеклих

месеци због припрема за локалне изборе. Пред новим председником се тако појавио на самом почетку мандата још један велики изазов, јер је у српским генима да се избори воле и да се верује како је свако од нас рођен за некаквог кандидата.

Било је потребно да се у рекордно кратком року изгледе тежње, захтеви и несугласице, да се неутралишу незграпни и понегде чак неумесни потези појединаца, како би заједница имала добит. Колико је успео Крстић у томе, показују резултати

локалних избора. А они су испод очекивања. Где се погрешило показаће анализа коју ће сигурно нови лидер педантно урадити и предузети одговарајуће мере за парламентарне изборе. Поменути проблеми у вези са предизборном кампањом и кандидатурама су Крстићу јасно показали још једну реалност, а то је да ако не успе окупити око себе сараднике у чије способности не сумња и који могу да преузму део обавеза и одговорност на себе, цабе се нада резултатима. У прилог му иде то што је већ као извршни председник донекле освежио екипу млађим људима, али и вешто користио до сада искуство старијих у Савезу, а оваква комбинација би и даље могла да буде добитна за читаву српску заједницу у Румунији.

Рајко Корња

Централна организација не може постојати без снажних, активних локалних организација, афирмисаних у ономе што раде.

Огњан Крстић
председник ССР

ЗА 50 ГОДИНА:

ЗБОГОМ СРБИ!

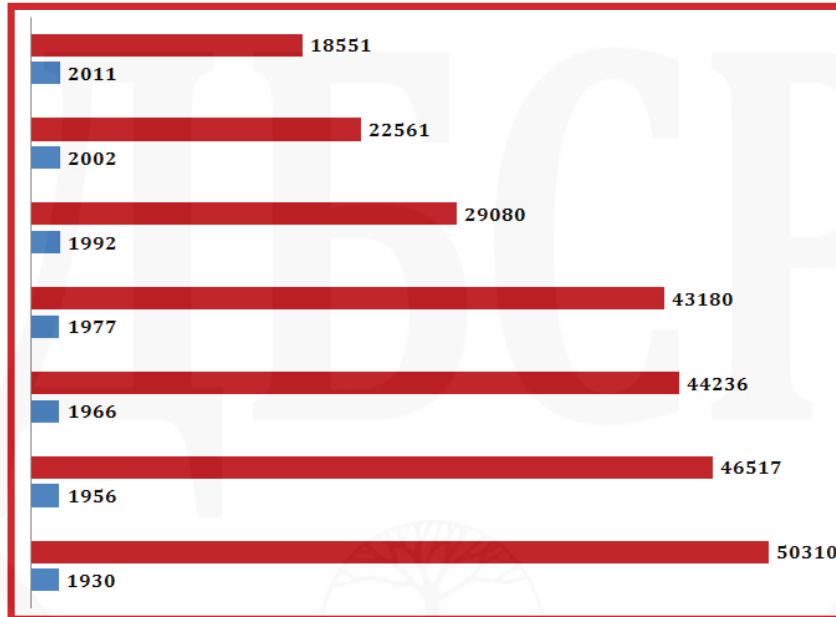
Сваке деценије број Срба у Румунији опада између 18 и 20 процената и једна проста рачуница говори да уколико се такав тренд настави, на попису из 2061. године у земљи Карпата неће бити ко да се изјасни као Србин.

Није никаква новост да је српска заједница у Румунији све мања. Ако се упореде подаци пописа становништва почев од 1930. године, од када Национални институт за статистику води евиденцију, види се да нас је све мање. Иако нису сви подаци прошлогодишњег пописа доступни, могу се увидети неки разлози веома лошег стања бројности српске заједнице у Румунији. Треба ипак рећи да се не смањује само број Срба, већ је то појава и код свих осталих националних мањина, изузев Рома. Њихов број расте из године у годину и од 1966. до данас, број им се удесетостручио. Њихова заједница званично броји данас око 620 хиљада особа, а према незваничним проценама број је много већи. И код Мађара је стање веома лоше. Њихов се број у последње две деценије смањио за готово 400 хиљада, те их сада има око 1.250.000. Ни код Украјинаца ситуација није боља. Они су за само десет година изгубили једну шестину популације и сада их има тек нешто више од 50 хиљада. Ако се код Украјинаца и

Мађара ситуација може назвати лошом, код Немаца у Румунији је још гора. Њих сада има свега нешто више од 36 хиљада, у

је расту. Пошто нема званишних података од прошле године, и пошто су Срби спали испод 20 хиљада и тако пребачени у

категорију „остале националне мањине“, корисно је погледати упоредно, податке из 1992. и 2002. године. Рецимо да је пре десет година просечна старост у нашој заједници била 45,9 година (за 3,6 године већа него 1992.), а проценат младих испод 14 година старости се кретао тек око 10%, док је тај проценат на нивоу Румуније 17%. На први поглед овај податак можда и не делује забрињавајуће, али социолози знају

Еволуција српског становништва у Румунији
Напомена: у периоду 1930-1977 у број су уврштени Срби, Хрвати и Словенци

поређењу са 600 хиљада пре пола века.

Јеврејима лошије него Србима

Најбитнији фактор опадању броја, не само већинске популације, већ и свих националних мањина, јесте низак наталитет, односно негативни природни прираштај. Старосна структура српске заједнице је већ деценијама незадовољавајућа и у сталном

да он знатно смањује шансе наше заједнице за демографску репродукцију. Једино Јевреји су у горој позицији од нас. Њихова просечна старост је чак 59 година, а смртност им је изнад 23/1000, док се ми налазимо одмах иза њих са 17,3 умрлих на хиљаду становника. Скоро невероватно делује податак да у Румунији, од око 10 хиљада Српкиња старијих од 15 година, тек свака једанаеста роди више од двоје деце, колико је потребно за нулта природан прираштај. Истовремено се број

српских породица без деце у периоду 1940-2002. повећао за 30 %. Према попису из 2002. од укупног броја породица, 48% су биле чисто српске, док су 44 процената Срба оженили Румунке. Најважнији податак по српску заједницу јесте међутим, онај да тек 56,6% деце рођених у мешовитим браковима је регистровано као српска новорођенчад.

Колико су погубни дотични подаци говори и проста рачуница да ако се такав тренд настави, на попису из 2061. године, у земљи Карпата, неће бити ко да се изјасни као Србин, јер нам се број смањује сваке деценије за између 18 и 20 процената.

Образовани и вредни паори

Иако смо изнад румунског просека, тек мање од осам хиљада припадника српске заједнице у Румунији чини активни корпус. Од тога, се сваки трећи бави пољопривредом, док 17% наших сународника раде у прерађивачкој индустрији, а тек сваки десети живи од трговине и услуга. Занимљив податак је да смо натпросечно образовани о чему говори и податак да сваки десети члан наше све мање заједнице ради у настави. Највише Срба је са завршеном гимназијом (вишом или нижом), а 10 процената чланова српске заједнице је са факултетским образовањем. Овде и даље предњачи Белобрешка где готово да и не постоји домаћинство које нема бар једног интелектуалца.

Стопа незапослености је испод званичне цифре на нивоу Румуније што се може протумачити да смо вредни и сналажливи.

Забрињава ипак то да су шест од десет Срба пензионери, али радује чињеница да је сваки пети припадник српске заједнице ученик или студент.

Други причају српски

Ако Американци могу да причају енглески, а не амерички, ако Аустријанци користе немачки, а Црногорци

говоре српски, онда ваљда могу и други да користе језик Светог Саве. Свакако један од најзанимљивијих података пописа је тај да више од 300 Румуна, 36 Немаца, 21 Мађар, 19 Хрвата, 17 Рома, 11 Турака и 10 Украјинаца сматрају да им је матерњи језик српски. Према социологу Василеу Молдовану, овај податак говори колико је јака природна асимилација српске заједнице, јер се ради о особама које немају више свест о припадности српском корпусу,

али су задржали српски као свој матерњи језик. Ова се група налази на супротној страни од оне у којој се припадници изјашњавају као Срби, али са другим матерњим језиком. Чак више од 10 процената поменуте групе сматра румунски језик за матерњи.

Српски Семартон није српски

Сви наведени подаци објашњавају зашто опада број насеља где чинимо већину. У недостатку званичних резултата прошлогодишњег пописа,

користићемо упоредно податке из 1992. и 2002. Најкомпактније српске средине са преко 80 % Срба од укупног месног становништва јесу и даље Дивич, Краљевац, Радимна и Белобрешка, а више од половине становника чине Срби у следећим насељима: Лесковица, Мачевић, Петрово Село, Соколовац, Свињица и Станчево.

Још пре десет година смо изгубили већину у Луговету и Соки, а најдрастичнији пад забележен је у Рудни и Српском Семартону са

51 на 22 процената, односно са 84 на 46%. Једина места где се повећао број Срба јесу Лукаревац, Овсеница, Пожежена и Рекаш.

Уместо закључака и решења које остављамо социолозима и другим стручњацима, свако од нас би могао да размисли најпре шта је учинио за заједницу, пре него се упита шта је заједница учинила за њега.

ИНТЕРВЈУ МИОДРАГ БЕЛОДЕДИЋ

ПРЕКО "ЈАГЊЕЋЕ БРИГАДЕ" ДО ВРХА СВЕТА

Шта сада ради Миодраг Белодедић?

У фудбалском савезу Румуније одговарам за младе. Ево ме у Темишвару, јер организујемо утакмицу

између Румуније и Црне Горе. Организујем селекције младих талентованих фудбалера узраста од 15 до 18 година старости. Позивамо их у репрезентацију на припреме и на утакмице.

Како бисте окарактерисали стање румунског фудбала што се поменутог узраста тиче у поређењу, рецимо, са Србијом?

Када причамо о резултатима, Румунија је испод Србије, па чак и испод Хрватске. То потврђују и резултати за европско и светско првенство, и ако су услови исти у све три поменуте земље. Мађари улажу више и у спортску инфраструктуру, и у њихове младе таленте.

Шта је најбитније за једног младог талентованог фудбалера?

Најважније је да има

озбиљан клуб и доброг тренера. Најбољи је у овом тренутку клуб Георгеа Хаџија, јер даје највећи број играча за репрезентацију овог узраста, затим следе спортске школе као што је ова из Темишвара, па тек онда прволигашки клубови. Динамо је једини прволигаш који даје по два-три детета за наше селекције, Темишвар по једног итд. Рапид, КФР Клуж, Васлуј и Стеауа - ништа. То доказује да поменути клубови немају интерес да расту таленте, већ купују фудбалере. Зато и немамо резултате у млађим фудбалским категоријама.

Колико често идете у Соколовац?

Кад сам престао да играм фудбал, обећао сам себи да ћу у родно место бити бар за сваки Божић, Ускрс и за крсну славу - светог Николу.

Да ли вам је икад у каријери засметало то што сте Србин из Румуније?

Није ми то никада сметало. Кад сам отишао из Соколовца са 14 година у Минерул, постао сам "Бело", јер су Румуни тешко изговарали Миодраг. Од тада су ме звали или "Бело", или Србин, а у

Србији сам увек био Миле Румун. Ја сам често задиркивао мог колегу и доброг пријатеља Штефана Јована, говорећи му да је Србин, јер је Стеван Јован, а он се само смешио и одговарао да је могуће, али да је најпре "олтеан", па потом можда Србин. Поносан сам што сам Србин. Румуни нас веома цене, а доста њих нам помало и завиде, јер нас виде као озбиљне, уједињене и одлучне.

Како сте стигли у Србију?

Добио сам пасош и лепо, заједно са мајком, у децембру 1988. уочи Св. Николе, отишли смо код рођака који се исто презивао Белодедић. Окорели партизанаца, гробар, био је оже-

њен једном мојом сестричином. Кад сам му рекао да желим играти фудбал у Југославији, он ми је одмах предложио да идемо у Партизан, али сам ја категорички одбио и стално сам му говорио

да нисам за Партизан и нећу никако у Хумску, него хоћу у Црвену звезду. Био је упоран. Звао је чак и људе из Партизана и они су дошли у Врачев Гај да причају са мном, али сам им рекао да идем прво у Звезду. Тамо ме је примио Драган Џајић коме сам објаснио ситуацију. Морао сам да паузирам годину дана и није истина, како су неки медији писали, да су ме тадашње румунске власти осудиле на 10 година затвора. Нису стигле. Када сам обукао први пут дрес Црвене звезде дуго сам у огледалу гледао како ми стоји

црвено-бела мајица коју сам сањао да обучем још док сам био дете од 6-7 година. Звезда ми је дала стан у Београду, на Миријеву, а до мене су живели Наидовски, Просинечки, Стошић, Радиновић и са њима сам се и највише дружио. Са Илијом Наидовским и даље одржавам везу, видели смо се скоро у Охриду.

Осим финала Лиге шампиона у Барију који су вам најдражи моменти у Црвеној звезди?

Категорички дербији против Партизана, Хајдука из Сплита и загребачког Динама. За време једногодишњег паузирања, тренирао сам са

играли Пикси, Савићевић, Бинић и др. Тренирао сам са њима а играо за "други тим" Звезде и под лажним именима, јер ме је УЕФА казнила, а ја сам морао да имам утакмице у ногама, како се то фудбалски каже. Пижон је неко време тренирао "други тим" Звезде и звали су нас „јагњећа бригада“, а то зато, јер смо ишли на славе, рецимо, у Краљеву, Чачку или Ваљеву смо играли ревијалне утакмице, а после... ражњићи, песме и провед. То је била незаборавна година иако сам тренирао два пута дневно. Тај период ми је најдражи...

После Црвене звезде, отишли сте у Шпанију...

„ Нису тачне приче да сам пробао да играм фудбал у Темишвару... Али једном, док сам играо у Стеауи, дошао ми отац и каже: Шта ћеш ти овде? Дођи у Темишвар, јер је близу куће. Било је наравно већ касно за то. „

Шекуларцем који је водио први тим Звезде, у коме су

Тада је такав систем био да са 27-28 година идеш у иностранство. Имао сам доста понуда и до краја сам морао да изаберем између Самдорије и Валенсије и одлучио се за Шпанију. Видиш, какав је живот. Још док сам са Стеауом играо по Шпанији, себи сам рекао да не бих волео да играм у тој земљи, али ето, ипак сам отишао у Валенсију, а после у Ваљадолид... Две године сам играо и у Мексику за Атланте и тамо ми је било интересантно. Имао сам пријатеља који ме је натерао да прочитам и научим

целу историју Мексика од када је Пердо Кортес ставио ногу на мексичко тло, па све до данашњих дана. Сигурно многи не знају да волим историју. Читао сам и српску и румунску,

Не. Све што сам сањао, фудбал ми је омогућио да остварим. Дечачки сан ми је био да заиграм за Црвену звезду и то сам остварио. Све се то одиграло вртоглавом брзином: Минерул, Лучафарул, Стеауа, Звезда. Сањам да спавам и да се будим поред Дунава, да имам фудбалску школу, да имам пчеле, вино, виноград, мој орах. То сањам... И то ћу остварити једног дана. Ја никад нисам сањао нешто неостварљиво...

Једном сте изјавили да бисте желели много деце. Да ли и даље желите?

Наравно. И даље желим да

најлуксузнијих хотела на свету, али тамо су жуманца јаја за доручак бела...

Многи би рекли да нисте баш имали среће са женама?

Нисам имао среће кад сам се оженио и то себи не могу да објасним. Можда се све десило пребрзо. Схватио сам грешку тек кад сам престао да играм фудбал. Можда зато што сам онда имао више времена за размишљање. Жалим што сам се оженио. Није ми то било потребно, а нисам то урадио са правом особом...

Кад већ причамо о томе, каква је идеална жена за Миодрага Белодедића?

У првом реду мора да воли живот на селу. Затим да поштује обичаје и традицију, породицу и обавезе. Мора да воли село и живот на селу, у природи. Жељан сам села. Кад само поменем село и Соколовац, одмах живнем. Мислим да не тражим превише, иако сви мисле да нисам ожењен, јер тражим нешто посебно и недостижно.

Фудбал сам играо, јер сам волео, али сам и много радио, мукотрпно тренирао. Ја се нисам никада „кочоперио“ и верујем да се никада нисам правио важан. Увек сам био међу последњима на прославама

али и шпанску и мексичку. Рецимо да су моји Белодедићи пореклом из Црне Горе и да су на ове просторе дошли за време велике сеобе из јужне Србије.

Да ли имате још неки неостварени фудбалски сан?

једног дана имам много деце које да растем на селу, ако је могуће онако како сам ја одрастао. Али то ће ми вероватно остати само сан. Тамо су јаја права, жуманца су жута... Био сам у једном од

и коктелима. И када сам освајао трофеје, моје мисли су биле како да што пре одем кући и да видим моје другаре. Са Радованом и данас играм фудбал у Соколовцу. Добро је играо, сјајан играч иако је сада остарио.

Р.Корња

КУД „КОЛО“ АРАД

ИГРЕ НА МОРИШУ

Момци и девојке који песму и српску игру у срцима носе и светом проносе, чувајући Светосавље, обичаје, традицију и корене српства

пише:

Горан Гога Пантин

Уз подршку Савеза Срба у Румунији и на иницијативу председника МО ССР Драгана Воштинара, јуна 2010. године у Араду је основано културно-уметничко друштво „Коло“. Оно је имало циљ и идеју окупљања омладине која да негује и чува уметничко наслеђе, културу, обичаје, богатство српске народне игре и песме на поморишким просторима. Друштво је окупило младе из Арада и околине који су били жељни упознавања са богатом ризницом српске културне баштине коју чини мноштво игара и песама.

три кореографије. Имајући у виду да је „Коло“ једино српско културно-уметничко друштво у Арадској жупанији, одазвали су се свим многобројним позивима за гостовање, где год су били позвани, а није их било мало, преко тридесетак представа како у Румунији, тако и у Србији.

Од укупно 20 чланова, колико их је било на почетку, данас друштво броји 34 члана, распоређена у две групе: велику и малу, која је почела са радом децембра прошле

друштва, председник и уметнички руководилац Драган Воштинар каже: „Културно уметничко друштво „Коло“ - то су раздрагани, разиграни и распевани момци и девојке које песма носи; а они песму и игру у срцима носе и светом је проносе, чувајући Светосавље, чувајући обичаје, традицију и корене српства. Задатак нашег рада код деце најмлађег узраста је приближавање традицији и српском језику, али и ради упознавања, неговања и очувања културног наслеђа. Тиме уводимо истинске

Од самог оснивања, друштво је имало срећу да са њима ради као кореограф Огњан Крстић који није штедео труда да буде присутан на свакој проби и да им за неколико месеци помогне да савладају

године, у нади да ће наставити започети рад својих старијих колега. За ову групу задужена је Снежана Чекић.

О карактеристикама

вредности у свакодневни живот. Верујем да у нашем друштву младићи и девојке налазе своју другу породицу“.

У следећем броју:

КУД „Свети Никола“ из Дете

пише:

др Славомир Гвозденовић

Седамдесетих година прошлога века, биле су то лепше године једног накарадног система, на букурешком Универзитету су нас науку о језику и књизи учили поштенији професори, умни и просвећени. Рекао бих европског калибра.

Говорили су нам, и није било разлога да им не верујемо, како су румунски народ и румунски језик настали са једне и друге обале Дунава и да су Словени стигли до Карпата, прешли их и спустили се до велике реке. Затим су прешли Дунав и настанили се на просторима јужно и источно од Дунава.

Још су нас исти професори учили да је источно и јужно од Дунава победио словенски елеменат. И ми смо им веровали.

Ни на крај памети нам није било, да ће неко, тридесет, или четрдесет година касније, неодговорним и неразумним потезима, довести у питање њихову професорску (и људску) част. Једноставно није било разлога за ту врсту сумње. И још смо (на)учили тада, на сву срећу нисмо били једини студенти својих румунских професора, како је латински (и дачанско-романски) елеменат победио са једне и друге стране Карпата. Али и да је остало много словенских географских, топонимских назива и појмова - расутих по дачанско-римском, касније румунском, лингвистичком мору.

И такав наук није сметао ником. Чак смо Срби, какви јесмо, а поготово какви уметмо да будемо, били поносни на своје словенске

О ЛЕПШИМ ПРИМЕРИМА, ДА НАМ, СВИМА, БУДЕ БОЉЕ

„У стара времена комшије и пријатељи, са обе стране границе, посећивали су једни друге, најчешће о весељима и слављима. Ми би у Греоњу, увек повели заједничко коло, уз поскочицу: Живела велика Румунија/и јака Србија.“

претке. О трагу старих Словена и, само нешто касније, првих Срба, у румунском језичком миљеу, имамо пуно примера у стручној литератури обе земље – од краљевина до социјализма и комунизма, све до данашње демократије.

Српски језички елеменат се наметнуо на другој обали, све до јадранске.

Да се закључити: приличан временски и историјски распон у којем су оба

Мајка. (Да се горко нашалим: била су то „лоша“ краљевска времена). Тада смо имали и мост на Нери, између Соколовца и Врачев Гаја, и других мостова.

Победе које то нису

Имали смо тада и краљевску конвенцију о школама. И још смо имали Срби, све тада, у Румунији, око 8.000-9.000 српских

народа доживела свакојаквих националних и друштвених трансформација и историјских узлета и падова. Са обе стране Карпата и са обе стране Дунава (и мало даље).

Причало ми је неколико старина, из Старе Молдаве, када су се две краљевске породице ородиле, како су са леве обале Дунава испраћали краљицу Марију, док су је на десној дочекивали српском добродошлицом. Затим је краљица Марија постала Србима краљица

ђака и 60 српских школа. Данас их је свега 8, са све Српском гимназијом. Јадни наш чича Доситије...

Слично је било и код Румуна у српском Банату. Додуше, покушало се тада и са румунским школама код Влаха у Тимочкој крајини. Деведесет и неке године лист „Велика Румунија“ (România Mare) бележи како ниједна од 5-6 таквих школа у Тимоку није заживела. Зауоставила се на првом циклусу (1-4 разред). И још, у истом броју, „Велика Румунија“

брине о „неколико десетина наше браће преко Дунава“. Не наводи ни милион румунских душа, ни милион и по, нити два милиона!? А не верујем како „Велика Румунија“, лист истоимене политичке странке, није имао довољно националног слуха.

Наводећи све ово, што се да проверити, ни на крај ми памети није да Власима, или иком, спорим право да се одреде према својој вољи и својој савести. Тако „дипломатске победе“ (које, на крају, то ипак нису биле) и пуно других, у најмању руку неодговорних, ставова и ватрених изјава, са обе стране, шкоде свима, најпре мањинама, румунској и влашкој у Србији и српској (и карашевској?) у Румунији.

И не верујем, пре свега, да великом Професору, Николају Јорги све ово

Греоњу, чика Јона, господина сељака (!). Био је, одмах после другог светског рата, за време Петру Грозе, посланик Национал-сељачке странке у Букурешту. (Деж је тек 1951. прогнао неколико хиљада Срба у Бараган и још хиљаду послао у политичке затворе).

Ех, како смо се ми поштовали!

Дотични старина из Греоња, са својих импозантних осамдесет и кусур година, испричао ми је потресну причу: „У она стара времена комшије и пријатељи, са обе стране границе, посећивали су једни друге, разним поводима (и онда се слободно трговало), најчешће о разним весељима и слављима. Ми би у Греоњу, по ничијој наредби, увек повели заједничко коло, уз поскочицу: Живела велика Румунија / и јака Србија

Србија и Румунија изнеле, једна другој, „добросуседски и пријатељски“, о мањинским школама, о заступљености мањина, на свим нивоима, о броју мањинских гласила, о емисијама на телевизији и радију, о броју запослених уредника, о културним активностима. И колико су укупно, у све то, годинама улагале и колико улажу данас обе државе. Мостови (и поверење) се међу добрим суседима и пријатељима граде таквим примерима и аргументима. Увек има места да једни од других по нешто научимо. Нас је Срба, на основу прошлогодишњег пописа, у Румунији свега 18.500. И ако тешка срца, прихватили смо овакво стање, као чињеницу, не мерејући ником (изузмемо ли себе) што су нам сви режими „помогли“ у природном процесу асимилације и што данас, уместо 9.000, имамо ни 300 српских ђака. И што смо, на пример, одавно изгубили српске цркве у Великој Варадину (Орадеа), Крајови и у других неколико десетина мањих и већих места. И, што више немамо ни једну од четири српске православне епархије. Или што нас око милион (и више) румунских презимена подсећа и данас на српске корене. Размишљај како природан процес, сложићете се, ради и у Румунији и у Србији, као и у свакој земљи. Један научни скуп, или округли сто, посвећен свим овим проблемима, разбистрио би много чега, отклонио заблуде и вратио нас разуму. Симболика српске парафразе „и Европа и Косово“ смислено би зазвучала и румунско-српском разговору. И озбиљнијем третирању нас, овдашњих Срба, од стране матичне Србије – као важног фактора политичке равнотеже у билатералним односима две земље.

није било познато када је оставио писано сведочанство: „Румунија има два пријатеља – Србију и Црно море“.

Поштоване дипломате (и политичари), опрез и наук требало би да Вас првенствено красе и буду Вам мајка.

Песници можемо и бити страсни и са лирским неопрезом, политичари никако.

Пишући ово, сетио сам се како сам за свог другог посланичког мандата, посетио у пограничном

(Trăiască România mare / și Serbia tare).

И још ми је старац, изузетан човек, рекао нешто што ме докрајчило: „Сине, то нас нико није учио, тако смо се ми поштовали. А да само знаш како Срби поштују пријатеље“. Можда ћу се неком и замерити, ипак у овакве примере верујем. И верујем у примере које би

Хиландар - вечни дух православља

Манастир Хиландар је центар православља културе и наше историје који се налази на северном делу Свете горе - монашке републике са 20 великих манастира, смештеној на трећем престену полуострва Халкидики у северној Грчкој. Краљ Стефан Урош I је 1262. године значајно утврдио манастир. Хиландар је нарочито помогао краљ Милутин, који је око 1320. године на месту старе подигао нову цркву Ваведења Богородице, која и данас служи као Саборна црква. У време краља и цара Душана Света гора је дошла под његову власт, а то је период највећег просперитета манастира.

Осим манастира, на Атосу постоје и 12 такозваних

скитова, мноштво келија и других монашких насеобина, а на њеним литицама подвизавају се пустињаци где тихују између мора и неба. 17 манастира су грчке монашке заједнице: Велика Лавра, Ивиرون, Дионисијат, Григоријат, Свети Павле, Ксиропотам, Ксенофонт, Кутлумуш, Пантократор, Филотеј, Каракала, Дохијар, Есфигмен, Симонопетра, Ставроникита и Констанонит. Румуни имају свој скит: Часног Претече на самој литици полуострва. Света гора је једина држава на планети у којој се људи не рађају него искључиво умиру. Светогорци су се повукли у ову чудесну земљу

хиљадугодишњег тиховања и молитве како би умрли за овај свет и поново се родили у Христу.

Пут ка рају

Брод Аги Пантелејмон који води ходочаснике разних нација и узраста, веселих и замишљених, али које везује невидљива нит православља искусно и стрпљиво пара мирне воде егејског мора и од Уранополиса за мање од сат времена пристаје у луку из које почиње пут према Хиландару. Чим се крочи на Свету гору, човек осети некакав мир, доброту и спокој душе. Његове мисли се некако саме усмеравају према свевишњему и човека обузима спокој до тада

незамислив. Свети Сава је у свом Хиландарском типикуну написао да се са овим местом ниједно на свету не може упоредити и када је то рекао, сигурно није мислио на спољашњу лепоту. Под јурисдикцијом Васељенске патријаршије у Цариграду, манастир је неколико километара удаљен од мора и до њега се стиже уским и прашњавим путем који вијуга између шумског растиња и дрвећа и без обзира да ли се иде пешице или неки превозом, путник ужива у лепоти Свете горе где доминира брдо Атос, камени голи врх који се уздиже на 2033 метара надморске висине и најчешће је забоден у облаке. Небројне кривине омогућују вам поглед на брдовити предео прекривен густим шумама и испресецан небројеним степенастим јаругама, час питом, час суров, окружен бистрим смарагдним водама егејског мора. Иако на путу до Хиландара има неколико раскршћа, пут је само један. Било којим путем кренули, стићи ћете у светињу. У српски Хиландар или у бугарски Зограф. Манастир Хиландар је, споља гледан, сличан великом средњовековном утврђењу. Опасан је дебелим зидовима високим и до 30 метара, док је читав комплекс зидина дуг око 140 метара, а широк скоро 75 метара. Светиња путника дочекује на јужној и источној страни манастирског комплекса са две велике куле, уздигнуте као два светионика. У манастиру осим заједничке молитве

монаси врше како сами кажу, многобројна послушања. Неки су црквењаци или баштовани,

други су трпезарци, кувари, гостопримци, библиотекарски економи.

СВЕТОГОРСКИ ДУХ

У манастиру најпре одлазите у посебан део за госте. По светогорском обичају,

монах гостопримац, понудиће вам окрепљење: кафу, ратлук,

ракију звану ципура и свежу воду, а затим ће вас одвести у просторије или келије

са постељама. Упознаће вас такође са распоредом богослужења и временом за трпезу. Једе се два пута дневно, искључиво посна храна, али то не представља проблем ни онима који нису до тада никада постили. Овде нема телевизије, мобилних телефона, интернета али ни меса јер, кажу монаси, као што поменути уређаји ремете

душу, тако и месо ремети организам. Видећете колико су у праву. Једина веза са спољашњим светом је једна дотрајала телефонска говорница. Монахе и порте манастира можете фотографисати само уз благослов јер монаси нису ни туристичка атракција, нити туристички водичи и треба их поштедети сувишног узнемиравања. Такође светогорско правило забрањује лов, риболов и купање на Светој гори, а само ноћење у манастирима потребно је договорити са манастиром неколико седмица пре доласка. У манастиру је и дан спокојан, дуг некако баш толико колико је обичном човеку потребно да сабере и среди своје мисли. Никада и нигде нећете осетити такав духовни мир као у Хиландару. Никада се тако нећете осећати. Монаси кажу да се то дешава зато што се на овом месту допушта да благодет крштења почиње дејствовати јер је овде све некако усторојено да подсећа на Бога. У манастирском комплексу налазе се грађевине сачуване

од оснивања манастира крајем 12. века када је византијски цар дао одобрење Стефану Немањи, потоњем монаху Симеону, и његовом сину Сави да на рушевинама некадашњег византијског манастира Хилендариона подигну српски манастир. Симеон и Сава су саградили цркву посвећену Ваведењу Богородице око које су саграђени бедемски зидови, конаци и услужне просторије. Испред цркве је крстионица чије спокојство и мир

чувају два огромна чемпреса. Иза цркве се налази бунар Светог Саве и по предању копао га је сам Свети Сава, а ко попије воду са њега увек се изнова враћа Српској Царској Лаври на Светој гори.

Међу чудотворним иконама

Боравак у манастиру је јединствена прилика да завириш у ризницу духовности и предокус вечности. Захваљујући српским владарима, али и руским царевима и молдавским и грчким кнежевима Хиландар располаже великим имањем, богатом ризницом и библиотеком са уникатним рукописима, вредним књигама и повељама. Хиландар је једино место на планети које има осам чудотворних икона. У ризници Хиландара сачувано је око петсто икона насталих од XII до XIX века. Антологијску вредност имају Богородица Тројеручица, једна од највећих светиња

и уједно најпознатија. По предању је исцелила Св. Јована Дамаскина. Икона Мозаичка Богородица Одигитрија има

велику уметничку, а још већу историјску вредност. То је најстарија икона која се чува у ризници манастира, затим икона која је ремек-дело европског

сликарства XIII века јесте Богородица Одигитрија. Ризница је и монашка трпеза.

Њено предворје је осликано фрескама једна, лепша од друге. У трпезарији се обедује у молитвеној атмосфери. Није пожељан разговор, а са заласком сунца сви се полако повлаче у келије без гласних разговора. Пред одлазак на починак током повечерја у храму, црквењак ће пред вама изнети свете мошти, нетрулежне остатке светих људи и упознати вас са историјом и делом манастирског блага. Ризница је и молитвена атмосфера. Кажу да и када се десио пожар у ноћи између 4. и 5. марта 2004., монаси

су држали јутрење, часове и вечерњу службу неодступајући од свог основног задатка – молитве Богу. Необјашњиво је као страхан пожар није захватио трпезарију са фрескама прилепљену уз конак који је комплетно изгорео нити цркву која је на неколико метара од дела који је уништен у пожару. Као да је неко руком зауставио пламен, казују они што су се у манастиру затекли те кобне ноћи.

Ма где живели, за нас Србе посета Светој гори и Хиландару има посебан значај. Ово је једина српска земља која никада није била освојена од неког туђинца и то већ више од осам векова. Схватићете зашто тек кад будете ушли у ту српску светињу јер ћете се у Хиландару срести са оним највреднијим у српскоме народу, оним „што смо од предака наследили и од потомака позајмили“.

Р. К.

КЊИЖЕВНОСТ УЗДРАВЉЕ, ИЛИ СЛОВО О ВИНУ

Несвакидашњу антологију „ВИНОПЕВ“ – песме о вину“ приредио је Радомир Андрић, а штампала, с пролећа 2012, београдска Просвета.

Својим „Винопевом“ познати песник, и поштовалац винских вредности, Радомир Андрић, аутор књиге, иначе председник Удружења књижевника Србије, пригласио је равно 150 српских песника. Међу њима и пет темишварских: Чедомира Миленовића, Иву Мунђана, Љубицу Рајкић, Љубинку Перицац Станков и Славомира Гвозденовића, што само потврђује да су „винске“ теме свеприсутне у српској поезији (и нашој!).

А о вину – и вином – исписали су песници читаве библиотеке. Умело је вино да нас инспирише, потакне, кроз векове сложи у корену, дотакне у горчини (и врати нам наду), оправда у љубави, засветли царској круни и јуначкој мишици, у косовском боју и нежном бескрају.

Без стихова, и књига (!), о вину векови би сиромашнији били. Скуп дар – винске речи, о облацима (и облачинама), о ведрини и у њој радости. Вином се причешћивало и причешћује, винском капи дочекиван је, слављен и испраћан живот. Вино је у срцима песника (п)остајало симбиоза живота.

Све нам ово потврђују „винопеви“ које је за своју књигу о вину изабрао Радомир Андрић, од Саве Мркаља, Симе Милутиновића Сарајлије, Бранка Радичевића, Ђуре Јакшића, Јована Јовановића Змаја, Лазе Костића, Владислава Петковића Диса, Миодрага Павловића, Васка Попе, Љубомира Симовића, Бранислава Петровића – до најмлађих.

Непресушна је винска нит песничка преточена у метафоре и (словенске) антитезе, у зазиве и одзиве.

„Господо, једну пијану чашу Банату! Пуна жучи, отровне крви и смеха, румен њена руменија ми је од причешћа, а рука ми дрхти више него да дижем путир.

Поноћ је, пустите ме да наздравим, и ја“ – позива и одзива се Милош Црњански, највећи Темишварац међу нама. Вином васкрсава наш несрећни кнез Лазар. Неочекивано, крај чаше вина („Медовине дај, слуго, и вина!“), привиђа се Милутину Бојићу, знаком и опоменом, Цар Лазар лично: „Ако робље мучи гвожђе брава, знаш пресуду. Не тражи Пилата!

- Господару, Лазар васкрсава:
Лазар бије звекиром на врата“

(Неочекивани, 1917)

Антологија „Винопев - песме о вину“ Радомира Андрића отвара се, заправо, мудрим Ивом Андрићем и његовом мишљу о вину: „И док ћутимо загладени у тај одблесак, у нама пупи слутња да сва вина ове земље нестају као кап воде на сачу“.

Ову ће нам мудродст потврдити неуморни Ђура Јакшић и, до њега, век касније, Брана Петровић:

„Пођимо, незнани брате!

Полетимо, као последња крила света!
Упрегнимо, зауздајмо преостале нам сате!
Напијмо се зоре рујне, запевајмо, под лицем гроба
Под багремом !

У најбољим часовима речи нас издају“.

(Пођимо у Хоргош)

У стиховима Душка Новаковића, у песми „Час из сипања и наздрављања“, препуштамо се заједно, за песником, „гргољењу вечерњег вина“.

„Благи Бог цури низ грло“, песничко је сагледавање Бранислава Вељковића.

Песници су слободни и слободоумни људи и песмом све могу, а песник Љубомир Симовић имао је смелости да усред Крушевца, мајци српског вина, изговори своју Ругалицу о вину, огледало наше и наших живота:

„Ако су господи Грцима и Латинима спремали гозбе с оваквим винима, краљеви наши, кукавци нам сињи, доста су их и поштовали Латини!

Је ли ово из мочваре захваћено? Слично киши!

Да га пије, повратило би и море!

Е ако смо с овим у прошевине ишли,
лепе смо невесте доводили у дворе!

Па зар овим да се посвете Дечани?

Овим би се и але и гује плашиле!

Па зар си ово пио, Стефане Првовенчани?

Зар ово, деспоте Угљеша? Ово, краљу
Вукашине?“

Признање, у виду исповести, непрежаљеног, вечито младог Бранка Миљковића, бива у „Винопеву“ само другачије лице лирике, здравица која сјаји:

„Ми не пијемо због тога
што живот полако труне

ми пијемо јер груди су нам
живота и туге пуне“

(Душа вина)

„Овињено“ ће нам проговорити Миљурко Вукадиновић, исплевши, попут здравице, своју истину о исконском пићу, домаћину, „и напоследску Небу/у високу славу Божију“. А песме, и песнике, прати и „лепоти ове књиге допринео је сликама својим“ Милан Сташевић, а штампање књиге подржали су београдска општина Лазаревац и Удружење виноградара и љубитеља вина „Зеочки виногради“ Зеокс. Лепе ли солидарности са поезијом!

И, не на крају, овом певању, вином и о вину, састављач српског „Винопева“ додао је и стихове Чедомира Миленовића (Уз чашу), Иве Мунђана (Скадарлија), Љубице Рајкић (Месечина, у чаши кап вина), Љубинке Перицац Станков (Српскија посла) и Славомира Гвозденовића (Када је деда Душан 17 дана, уочи бербе, чувао виноград; Викање; Тек толико; Завичајна).

Нека ове речи, изабране и сложене у сусрет поезији о вину, и од вина, буду наша здравица виноградарима, песницима и Винопеву. И, у капи, лирским подвизима.

Славомир Гвозденовић

ИМА НЕШТО СРПСКО

ДАНСКА

пише:

Тихомир Барбуловић

Срби, њих око 12.000 према незваничним проценама, су у земљи Андерсена стигли у неколико таласа, имају веште риболовце, добре фудбалере, али немају своју цркву и школе, а све ређе говоре језиком својих предака.

Не постоје прецизни статистички подаци о броју Срба у расејању. Процене се крећу од 2,5 до 4 милиона и расути су на свих пет континената.

На просторима Скандинавије Срби су се почели досељавати крајем шездесетих година прошлога века. Може се са сигурношћу рећи да је то била "економска емиграција", тј. долазак да нешто заради на годину две и да се врате кући својим породицама. Тада је Данска, из земље која се искључиво бавила аграром интензивно почела развијати индустријску производњу, због чега им је недостајала радна снага.

Индустријализација је досељене Србе задржала и никада се више нису вратили својим кућама а данас је већ сазрела и четврта генерација Срба и засигурно им нема повратка.

Други велики талас миграције десио се почетком деведесетих, када се у Данску, која је тада имала веома отворену миграциону политику, слио већи број имиграната,

односно избеглица са територија захваћеним ратом, посебно из БиХ. Условно речено, трећи али веома скроман талас такозване интелектуалне миграције карактеристичан је за последњих десетак година, када је у Данску

мери интегришу, односно остају ван система у сваком погледу, културолошком, језичком, образовном и на тржишту рада. Срби се засигурно не сврставају у поменуте категорије и отуда и њихов углавном добар

однос са данским институцијама и грађанима, због чега се слободно може рећи да су наши људи углавном интегрисани у данско друштво.

Стидљиво збогом југословенству

Српска заједница у Данској је веома слабо или никако организована. Раније су то били Југословенски клубови, а распадом

Југославије остали народи су формирали своја удружења, а Срби су нажалост, и даље остали организовани у југословенске. Тек након неколико година стидљиво су се трансформирали у Српска удружења. Тако данас издвајамо Српска или Српско-данска удружења као што су „Миленијум“ и „Тимок“ из Хилерода, „Балкан“ и „Халснаес“ из Фредериксверка или „Бердап“

дошао један број стручњака и то из грана у којима је Данска дефицитарна, као што су лекари, инжењери, стручњаци за компјутере, информационе технологије, консултантске услуге итд.

Када већ спомињемо миграције, проблем, условно речено, по данско друштво представљају они имигранти који нису вољни да се у пуној

У ДРЖАВИ ДАНСКОЈ

Краљевина Данска
Kongeriget Danmark

Данска је држава у северној Европи. Краљевина Данска је најмања држава Скандинавије и део је Европске уније. Данска излази на Балтичко и Северно море, и састоји се од полуострва Јуланд и острва: Фин, Сјеланд, Борнхолм и 405 острваца, које се често називају Данским Архипелагом. Данска се налази северно од Немачке, југозападно од Шведске и јужно од Норвешке. Гренланд и Фарска острва су такође територије Краљевине Данске, свака са сувереном влашћу.

крилатица: Божја помоћ,
љубав људи, снага Данске

Главни град: Копенхаген
Службени језик: дански

Краљица:

Маргарета II од Данске

Премијер:

Хеле Торнинг-Шмитд

Независност: VIII век

Површина: 43.075 km²

Становништво: 5.564.219
(2011.год.)

Густина: 129 становника/km²

Валута: данска круна
(100 оре)

Временска зона UTC +1, +2
(CET, CEST)

Интернет домен .dk

Позивни број +45

и „Балкан“ из Нестведа. Већина удружења има само успешне фудбалске секције и то су пре свега „Ђердап“ из истоименог удружења, чије се две екипе успешно такмиче у III и V серији регионалне лиге, као и „Дунав“ (IV серија) - екипа

такмичењима широм Данске и освајају вредне награде и пехаре. Организују редовне риболовачке туре за Шведску и Норвешку, а најмасовније такмичење јесте „Октобарски фестивал риболоваца Скандинавије“, у организацији „Балкан експреса“. Између ова три пецараошка

удружења „Миленијум“. Нека удружења су се због недостатка интереса, ентузијазма и интересних сукоба поделила или потпуно угасила. Пецараоши су веома активни и добро организовани у неколико риболовачких удружења а велику већину чланова чине „аласи са Дунава“, како себе популарно и често називају, јер су пореклом управо са обала ове реке, из Неготинске крајине тј. Кладова и Неготина. Своје пецарашке страсти испуњавају у удружењима „Балкан експрес“, „Баракуда“, „Паја“ и др. Често учествују на разним

удружења влада велико пријатељство али и конкуренција.

Црква, па амбасада

Тренутно, најважније институције за сабирање Срба јесу црква и амбасада, тј. народ се окупља у парохији Св. Великомученика Георгија за Краљевину Данску и у Српском културном центру, чије се просторије налазе у српском дипломатском представнишву у Копенхагену. Српски културни центар је основан на иницијативу Српске амбасаде, а пре свега њене

екселенције Виде Огњеновић, амбасадорке Републике Србије у Краљевини Данској, конзула Ненада Маричића и саветника Марије Барловић. СКЦ је започео са радом септембра 2009. године и организује концерте класичне музике и изложбе наших врхних уметника из матице, пре свега из Народног позоришта из Београда. Такође, предавања и презентације наших успешних предузећа и може се са сигурношћу рећи да је у потпуности оправдао свој циљ, јер је кућа сабирања српства на овим просторима Скандинавије.

Парохија Св. Великомученика Георгија за Краљевину Данску припада епархији британско-скандинавској чије је седиште у Штокхолму и на чијем је челу епископ Доситеј. Парохија је формирана 1993. године и једина је на простору Данске. До сада је у њој службовало више свештеника и једина је парохија у британско-скандинавској епархији која нема своју цркву. Садашњи свештеник је презвитер Александар Самарџић. Богослужбено место је изнајмљена данска протестантска црква у Копенхагену и богослужења се одржавају сваке недеље и празницима. Такође се богослужења одржавају једном месечно и у Оденсеу и Силкеборгу.

Крајем 1994. године у парохији без сталног свештеника, неколико Срба, на иницијативу о. Алексеја, тадашњег свештеника Руске цркве у

Копенхагену, покренуло је идеју о градњи или куповини сопствене цркве. Формиран је тако Грађевински одбор који је са благословом владике Доситеја почео прикупљање новчаних средстава за будући први

„Иако смо далеко од комплетног и жељеног „духовног препорода“ имамо јасан и дефинисан циљ и тако усмерени молимо од Бога снагу да га и остваримо. Божијом милости и благословом, увођењем редовног и разноврсног богослужења, блиском сарадњом са већ реализованим парохијама у Шведској дао је Бог да се стање из дана у дан поправља.“

Александар, парох дански

српски храм у Данској. Одбор је активно радио међутим само прве три године, јер због сукоба интереса, са једне стране Грађевинског одбора и свештенства и црквене управе са друге стране, престало се са сакупљањем прилога.

„Сваки дан једна цигла“

Након силних „дешавања“ у парохији, а након 13 година пасивног рада, одбор је прошле године поново кренуо са радом. Заједничким снагама са придошлим младим свештеником Александром, покренута је акција „Сваки дан једна цигла“ и наставило се са радом. Појавила се тако поново нада да ће најзад и међу Србима у овој скандинавској земљи доћи до слоге и испуњења заједничког сна - градње српске цркве.

Српски одумире, а школа више нема

У Данској је већ сада четврта генерација наших људи, а практично још од треће генерације деце је евидентан проблем знања српског језика.

Српска деца су у потпуности укључена у дански образовни систем, јер сваки странац који легално борави на данској територији има углавном иста права као и просечни Данац, али и обавезе. Имиграциони, односно посебно интеграциони проблеми са којима се суочава ова скандинавска држава када су у питању поједине етничке заједнице нису присутни код данских Срба.

Нажалост, у последњих десет година, приликом увођења ригорозније имиграционе политике посебно у домену образовања, и нашим Србима је укинута право на финансирање допунских школа на српском језику. Ове установе су свакако утицале на побољшање иначе оскудног знања српског језика.

На иницијативу аутора овога текста као тадашњег члана скупштине Матице исељеника

Србије из Београда, мр Радован Калабић, председник Матице је код надлежних министарстава Србије издејствовао формирање Српске допунске школе у Данској. Могућност поновног учења кирилице, веронауке и српске културе обрadowала је

тада преко две стотине ђака и њихове родитеље. Школа је радила у оквиру парохије СПЦ и настава се одржавала у шест градова. Нажалост, школа је 2008. год. укинута од стране Министарства просвете Србије.

Београдски победник шест пута у Хилероду

И овог пролећа ће се у Данској поново одржати Крос РТС-а, 12-ти по реду. Ово је најмасовнија спортска манифестације српске дијаспоре и веома је важна из бар два разлога. Наиме, „Београдски победник“, прелазна статуета која сваке године припада најбољој екипи из дијаспоре за организацију кроса, шест пута је понела екипа из Данског града Хилерода. Ово је било могуће

пре свега захваљујући српско-данском удружењу „Миленијум“ и „Еспергеарде Тоурс-Унилинес“ чији је власник успешни привредник Ђорђе Чулулејевић, генералном спонзору кроса у дијаспори. Учесници из Данске се сваке године у кампу Кроса РТС-а у Србији друже са децом из осталих европских земаља, између осталих и са екипом из Темишвара. Захваљујући професорима гимназије „Доситеј Обрадовић“, Саши Малимаркову и Борису Бабићу, српска деца из Темишвара су стекла другове и другарице из Македоније, Русије, Данске, Швајцарске, Републике Српске, Мађарске, Холандије, Србије, Хрватске, Грчке. Подсетимо да се екипа Румуније са Гучева 2008. године кући вратила са статуом Београдског победника, као град који је те године најуспешније организовао крос.

Опстанак као циљ

Српска заједница у овој скандинавској земљи се бори за свој опстанак и очување идентитета, вере православне, културе и свог кириличног писма. То није нимало лако, нити једноставно у условима када се брзо живи, када Србија помаже повремено или готово никако.

Срби у Данској су свесни да је потребно и даље окупити све просветитељске и умне снаге, али и одбацити пре свега, личне сујете, несугласице, неслогу и окренути се раду са млађим генерацијама. У овоме се можда појављују као најбитнија два елемента: активности у оквиру породице и пријатеља где да се негују српски језик и култура и стални контакти са матицом одакле да се уз помоћ добронамерних људи црпи српски дух.

ЗЛАТИБОР - РАЈ НА ДОХВАТ РУКЕ

Златибор је планина изузетне лепоте и једна од најатрактивнијих туристичких дестинација Србије. Крasi је пријатна клима, благо поднебље, пространи пропланци, бујни пашњаци испресеци планинским потоцима и прошараним боровима, Златибор је веома популаран као место за одмор, рекреацију и опоравак.

Како се стиже до Златибора?

Пространа заталасана висораван Златибор налази се у југозападном делу Србије, на надморској висини од 700 до 1.500 м, удаљена је 342 километара од Темишвара, 230 километара од Београда, 23 километара од Ужица и 300 километара од Јадранске обале. На Златибору туристичка сезона траје 365 дана. Располаже са преко 10 хотела, ексклузивним апартманским насељем, кућама за изнајмљивање, великим бројем ресторана, кафића, продавница ... Укупан смештајни

капацитет је преко 14.000 лежаја. Простире се на површини од 1000 квадратних километара, дугачка је 30, а широка и до 15 километара. Највиши врх је Торник - 1496 метара надморске висине.

До Златибора се може доћи аутом, аутобусом или возом. Од Темишвара је аутом или аутобусом потребно око 6-7 сати вожње магистралом ка приморју. Аутобуси редовно возе на линијама ка Новом Саду, Београду, Нишу, Врању и Јагодини. Возом се може доћи пругом Београд-Бар, а најлакше је доћи до Ужица и одатле аутобусом до центра Златибора.

Шта треба видети

Цркве брвнаре - данас на Златибору постоје сачуване три цркве брвнаре. Налазе се у селима Доброселица, Јабланица и Кућанима. Црква брвнара у Доброселица је изграђена 1821. године и удаљена је 19

км од Златибора. У Јабланица изграђена је 1838. године, удаљена је 25 км од Златибора, а она у Кућанима је обновљена 1832. године, након што су је Турци запалили током Првог српског устанка и налази се на огранцима Муртенице.

Манастир Увац - један од најтеже приступачних средњовековних манастира у Србији, налази се на обронцима Златибора, у селу Стубло, на граници општина Чајетина и Прибој. Зидине манастира су откривене 1994. године, а рестаурација и реконструкција су завршени на Малу Госпојину 1998. године, 300 година након што је срушен.

Водице - многи ће се сложити да су Водице један од најлепших предела Златибора. На десетак километара од центра Златибора, магистралним путем према приморју, налази се нетакнути део природе где Црни Рзав кривуда кроз ливаде између брегова, а у њему се огледају

стари борови самци.

Рибничка језеро - вештачко језеро које се налази 8 километара од Златибора, на путу за Торник и Манастир Увац. Иако је купање званично забрањено, током летњих месеци бројни туристи се расхлађују у кристално чистој води језера. Језеро је веома популарно код љубитеља природе и пећароша.

Златиборска језера - Апатманско насеље

Златиборска језера, јединственог етно изгледа, налазе се на једном од најлепших делова Златибора - у тихој и пријатној ували на путу ка Семењеву, свега око 6,5 км од центра Златибора. У склопу апатманског насеља налази се купалиште, сунчалиште као и ресторан домаћих специјалитета.

Јокин врело

- неколико километара од скретања ка Мокрој Гори на путу Ужице - Златибор налази се лепо уређено одмориште Јокин врело. Око језерцета које пуни мала планинска река, налазе се стазе и клупице, ресторан, бунгалови и нарочито направљена места за пећароше. Место је одлично да се из града поподне побегне на свеж планински ваздух, али и за путнике да направе предах.

Етно село - Сирогојно се налази у источном делу Златибора и удаљено је од центра Златибора двадесетак километара. Место је чувено по плетиљама чији се вунени џемпери продају широм света. У самом селу се налази

црква из XIX века, неколико ресторана и продавница и надалеко чувено етно-село. Етно музеј "Старо село", под отвореним небом, представља скуп златиборских кућа и пропратних дрвених зграда, скупљених са свих страна Златибора. Музеј у потпуности приказује не само архитектуру, већ и начин живота, уређење породица и организацију живота на подручју Златибора. У току целе године, на подручју музеја се организују изложбе, кампови,

водопада, базенчиће са водом, где се деца некад лети купају, све до слива реке Катушнице.

Стопића пећина - налази се на путу од Златибора ка Сирогојну и убраја се у најлепше пећине у Србији. Дуга је 2000 метара са висином од 50 метара. Пећина се састоји од пет целина: "Светла дворана", "Тамна дворана", "Велика сала са кадама", "Канал са кадама" и "Речни канал". Туристички део пећине није богат пећинским украсима, али

има неколико атрактивних елемената, као што су: пространи улаз, дугуре-отвори на таваници, сипарска купа "Псеће гробље", водопад "Извор живота" и, пре свих, низ бигрених када које се убрајају у највеће и најдубље (преко 7 метара) од свих пећина у Србији.

Мокра Гора и Дрвенград

- Мокра Гора је у

концерти и друге манифестације које привлаче туристе из целог света.

Водопад код Гостиља - у близини Сирогојна, на путу ка Ужицу, налази се водопад у Гостиљу. На реци Катушници је један од највећих водопада у Србији. Са преко 20 метара висине са слаповима и воденицама поточарима је посебно обележје овог краја. Овде можете уживати и "чути" праву тишину. Поред великог водопада, ако наставите да се спуштате, видећете неколико мањих

свету постала позната по лепоти природе, али још више по старој ускотрасној железници којом је некада пролазио воз звани Ти́ра на путу од Београда и Ужица ка Вишеграду и Сарајеву, односно Мокре Горе и Кремана. Данас је посебно атрактиван обновљени део пруге који обухвата Шарганску осмицу (путном петљом у облику броја 8). Дуга је 13,5 км, а на њој су 22 тунела и десетак мостова и вијадукта, она је јединствена у Европи. Обновљеним делом пруге се можете провозати истим оним Ти́ром и бар за неко време вратити се у то старо доба. Дрвенград (Кустендорф) је етно село, основано и саграђено на

брду Међавник у близини Мокре Горе по замисли филмског редитеља Емира Кустурице, за потребе снимања филма "Живот је чудо". У оквиру Дрвенграда налазе се хотел, галерија слика, библиотека, биоскоп, ресторан и посластичарница.

Стећци - на Златибору постоји доста средњовековних стећака које су подизали богумили. Најлепши и највећи стећци налазе се у селима Семегњево, Шљивовици и Кривој Ријеци.

Краљева чесма - је изграђена у знак сећања када је на овом локалитету на Преображење 1893. боравио тадашњи краљ Србије, Александар I Обреновић. Извор Кулашевац је променио име у Краљева вода, а годину дана касније изграђена је чесма на чијој плочи беше уклесано: "Краљ Александар I, 20. августа 1893.

Златиборска пијаца - свако ко је био на Златибору, неизоставно је посетио и пијацу у центру Златибора. Овде можете наћи све аутентичне производе овог краја, од златиборског сира, кајмака и пршуте, преко слатког од дивљих јагода, меда и воћа, па до рукотворина од дрвета и ручно рађених џемпера из Сирогојна.

Човек грм - једна од занимљивијих атракција Златибора је и човек - грм (Бора Шишовић) који продаје лековито биље и траве. На својим леђима носи сву своју продавницу, то јест биље и када га погледате из даљине имате утисак да се неки грм креће према вама.

Шта треба радити

Пешачење - пешачење по Златибору је изузетно

популарно, поготово током летњих месеци. Врхови, као Чигота, бројни пашњаци и потоци, чине да шетње Златибором буду не само здраве, већ и веома живописне.

Скијање - зими, за љубитеље скијања, на 7 км од центра Златибора се налази ски центар Торник, који има три стазе и

тако и зими.

Шта треба пробати?

Златибор је познат по квалитетној и здравој храни. Златиборска јагњетина је обавезна за сваког ко посети ову планину. Комплет лепиња и кисело млеко су још неки од многобројних специјалитета. Љубазни домаћини ће се побринути да боравак туриста буде угодан, а трпеза богата домаћим гурманлацима: златборске пршуте, свежег сира и кајмака, и наравно љуте ракије која не изостаје. Читав крај је такође познат по шумским плодовима, тако да немојте пропустити шумске јагоде, малине и боровнице (као и слатко које се од њих спрема). Златибор не треба само видети него и доживети!

Природа - Некада је Златибор у потпуности био обрастао шумом. Данас преовлађују ливаде на којима расте чак 120 врста трава, од којих многе имају лековита својства. До 600 метара надморске висине преовлађују листопадне шуме (буква, храст, бреза), а изнад преовлађују четинари (бели и црни бор, јела, смрча). На Златибору расте ретка врста - златни бор (Пинус силвестрис Вариегата Златиборица), по коме је Златибор највероватније и добио име. Кажу да ко једном дође на Златибор постаје заљубљеник у ову планину и увек јој се касније враћа. Боравак на Златибору је својеврстан доживљај, права мала авантура која подразумева активан одмор и потпуно опуштање. Дакле, ко воли, нека изволи!

Златибор је планина изузетне лепоте и једна од најатрактивнијих туристичких дестинација Србије

модеран шестосед.

Јахање - ако нисте никада пробали да јашете, или пак волите да јашете - Златибор је право место за то, како лети,

ТРИНАЕСТ ГОДИНА ОД НАТО БОМБАРДОВАЊА

НЕИЗЛЕЧЕНЕ РАНЕ ОД “МИЛОСРДНОГ АНЂЕЛА”

За 78 дана бомбардовања убијено најмање 2.500, а рањено и повређено више од 12.500 људи. Погинуо је 1.031 припадник војске и српске полиције, а теже и лакше рањено око 6.000 цивила, међу њима 2.700 деце. Рањена су 5.173 војника и полицајца, а десетак особа се и даље воде као нестали. Укупна материјална штета процењена је тада на 100 милијарди долара. Ратни губици НАТО у људству и техници никада нису обелодањени.

24. марта се навршило 13 година од када су почели ваздушни напади НАТО снага на Србију, односно тадашњу СРЈ, у којима је за 78 дана убијено најмање 2.500, а рањено и повређено више од 12.500 људи.

Одлука о агресији на тадашњу СРЈ донета је, први пут у историји, без одобрења Савета безбедности УН, а наредбу је тадашњем команданту савезничких снага, америчком генералу Веслију Кларку издао генерални секретар НАТО Хавијер Солана. Кларк је каније у књизи „Модерно ратовање” написао да је планирање ваздушне операције НАТО против СРЈ „средином јуна 1998. већ увелико било у току” и да је завршено крајем августа те године. СРЈ је нападнута под изговором да је кривац за неуспех преговора у Рамбуеју и Паризу о будућем статусу покрајине Косово и Метохија. Деветнаест земаља алијансе, почеле су бомбардовање са бродова у Јадрану, из четири

ваздухопловне базе у Италији, подржане стратешким оперативним рима који су полетели из база у западној Европи, а касније и из САД.

Најпре су гађане касарне и противваздушне одбране Војске СРЈ, у Батајници, Младеновцу, Приштини и другим местима. Напад је почео око 20 часова, 24. марта, 1999. године.

Током 78 дана и ноћи бомбардовања, у 30.000 ваздушних налета испаљено је 50.000 разорних пројектила. Страдало је 2.500 људи, 500 цивила, а међу њима 79 деце. Рањено је 12.500 становника. Тешко је разорена инфраструктура, привреда, школе, здравствени центри, споменици културе, медијске куће. Ондашње власти у Београду штету су процениле на око 100 милијарди долара и затражиле надокнаду од чланица НАТО. С друге стране, група српских економиста извагала је да је штета била - 29,6 милијарди долара. Занимљива је и рачуница италијанских аналитичара. Они су упозорили: за те паре могло је да се прехрани 79 милиона људи

на планети, где влада глад. Нема града и насеља које НАТО бомбе нису начеле. Највише су страдали Алексинац, Сурдулица, Куршумлија...

После више дипломатских притисака, бомбардовање је окончано потписивањем Војно-техничког споразума у Куманову 9. јуна 1999. да би три дана касније почело повлачење снага СРЈ са Косова и Метохије, а 10. јуна је усвојена Резолуција 1244 СБ УН. Мултинационалне снаге, у чијем саставу је било 37.200 војника, из 36 земаља, имале су задатак да обезбеде мир за све националне заједнице на Космету. А како су га "обезбедиле", говори податак да је од почетка њиховог мандата са Косова и Метохије протерано 280.000 Срба и других неалбанаца. Киднаповано - 1.500. У јужну српску покрајину ушло је, тада, 800.000 Албанаца. Од тога - трећина која на Космету никада није живела.

Осуђеници и лобисти

Генерали Војске Југославије, највиши официри српске полиције, као и функционери током НАТО бомбардовања, оптужени су и осуђени за злочине на Косову и Метохији. После процеса у Хагу, где им је суђено, највишу казну добио је генерал Полиције Властимир Ђорђевић - 27 година. На 22 године осуђени су Никола Шаиновић, Сретен Лукић, Небојша Павковић. Генерале Владимира Лазаревића и Драгољуба Ојданића Трибунал је осудио на по 15 година. По оптужници за Косово у Хагу је суђено и Слободану Милошевићу, тадашњем председнику СРЈ и Милану Милутиновићу, председнику Србије. Милошевић је преминуо пре изрицања пресуде, а Милутиновић је ослобођен оптужнице.

Са друге старне, Вилијем Џеферсон Клинтон, под чијом су се капом вукли потези акције НАТО, данас је само "пратилац" своје жене Хилари, државног секретара Америке. Албанци су му се одужили улицом и билбордима. Тадашњи државни секретар САД Мадлен Олбрајт троши пензионерске дане. Генерални секретар НАТО у време акције на СРЈ, Хавијер Солана, до пре две године креирао је спољну политику Европске уније. Од тада га мало има у јавности. Весли Кларк, командант Алијансе, копредседавајући је лобистичке групе за етанол. Џејми Шејн, портпарол НАТО, и данас је високи функционер западних војних снага, задужен за "безбедоносне изазове". Тони Блер је изасланик своје земље за Блиски исток, а истовремено саветник влада Гвинеје, Руанде, Либерије и Сијера Леонеа. А Вилијем Вокер, који је све закувао, и даље је омиљени лик у Приштини, где су га недавно одушевљено дочекали.

БОМБЕ И РАКЕТЕ КАО ОСТАВШТИНА

После НАТО бомбардовања у Србији се још увек налази 165 ризичних локација загађених касетном муницијом укупне површине од око 1.184 хектара, а претпоставља се да се 64 авионске бомбе-ракете налазе на 44 локације у земљи на дубини и до 20 метара, као и у Дунаву и Сави. Овим подацима Центра за разминирање, додаје се и да је у складу с међународним стандардима до сада очишћена касетна муниција с површине од око 600 хектара, а процењује се да ће бити потребно разминирати још 1.300 хектара.

Што се тиче авионских бомби-ракета претражена је површина од око 390 хектара на Дунаву код Новог Сада и Бешке, као и на Сави у Остружници.

У зони срушених мостова на Дунаву код Новог Сада, пронађено је и уклоњено шест авионских бомби-ракета, а уклоњена је и авионска бомба-ракета из некадашње зграде амбасаде Кине на Новом Београду.

Директор Центра за разминирање Петар Михајловић, објашњава да су радови који се тренутно изводе у Луци Прахово једна од најсложенијих операција за подводно разминирање која се у овом тренутку изводи у свету. Прегледа се обала Дунава и корито реке ради откривања

и уклањања авионских бомби и ракета од бомбардовања

Неексплодиране бомбе НАТО-а у Србији

1999. године или других неексплодираних средстава на дну реке, на дубини од шест метара. Овај пројекат финансира Европска унија из ИПА програма. ЕУ је расписала тендер за извођача радова по строгим критеријумима, посао је добила немачка компанија, а вредност радова која је излицитирана је 3.481.000 евра – каже Михајловић.

У овој години Норвешка народна помоћ наставиће разминирање у Прешеву и Куршумлији на укупној површини од око 87 хектара, а процењена вредност радова које финансира норвешка влада износи 900.000 евра.

ПОСЛЕДЊИ ЧУВАР СРПСКИХ РАТНИКА

Ко путује према Солуну мора посетити српско војничко гробље Зејтинлик. Ко буде крочио на то место, не може а да не положи цвет и пусти сузу на гробу српских војника погинулих у борбама и пробоју Солунског фронта у Првом светском рату. Комплекс гробља је подигнут на простору на коме се од 1916. године налазила главна војна пољска болница српске војске, у склопу које је настало и гробље за преминуле које је временом прерасло у данашњи комплекс. На том гробљу похрањени су посмртни остаци 8.000 српских јунака који су својим животима попљочали пут до слободе српског народа. 6.000 ратника је сахрањено у костурници испод споменика и 2.000 у гробовима околу. Историја је забележила да су те 1916. жртве биле огромне, а највише погинулих је било у редовима српске војске. Пре пробоја, заједно, сви савезници, Французи, Енглези, Италијани више од три године нису успели ни за метар да помакну линију фронта, а Срби су за само један дан разбили фронт и кренули у победоносан поход.

Кроз гвоздену капију на којој стоји ћирилицом написано српско гробље, комплекс изгледа огромно и спокојно. Овиченом високом јелама, алејом се стиже до каменог маозолеја на коме су исклесани стихови песника Војислава Илића Млађег.

Чувар српског војничког гробља на Зејтинлику је чича Ђорђе Михаиловић осамдесетчетворо-годишњак који на гробљу и живи у чуварској кућици. Он је последњи чувар овог највећег српског војничког гробља. Живахни старац у српској војној униформи, са шајкачом на глави, поносно већ пет деценија стоји и бди над сенима ратника чији се походи и ратне победе над многоструко јачим непријатељем и данас изучавају на највишим војним школама по свету. Причу о храбрим српским борцима, ко зна колико хиљада пута причану, чича Ђорђе увек казује са истим заносом,

а стихове уклесане на споменику изговара као из топа. Иако је зашао у девету деценију живота, деда Ђорђе се одлично брине о гробљу и успева да га одржи чистим и спремним да прими посетиоце. Педантно откључава велика врата костурнице, пали светло и спретно силази низ дуге степенице. Са обе стране су тробојке, фотографије, грбови, цвеће, портрети српских војсковођа. На први поглед костурница делује као добро опремљен и одлично уређен музеј. Доле, у левом углу, крај великог стола који подсећа на олтар на коме су разне ратне капе и књиге стоји и плакат на коме пише: Савез Срба у Румунији, КУД Свети Ђорђе, Петрово Село.

Чича Ђорђе нас потом води кроз дуге ходнике где су са

рођен, а мој деда Саво Михаиловић је био добровољац и први чувар гробља, ено тамо је сахрањен, показује руком према првом реду крстова, чича Ђорђе и додаје: Његов син, мој отац Ђуро био је чувар овог гробља до 1960. године. Онда сам га ја наследио и већ пола века сам чувар на гробљу. Имам 84 године, али немам наследника по мушкој линији који би наследио ову привилегију и наставио да чува српско војничко гробље. Имам ћерку, али ни она нема мушког наследника, већ има две ћерке, а женско ипак не може да брине о гробљу, јер је потребно одржавати га, чистити, бити жандар

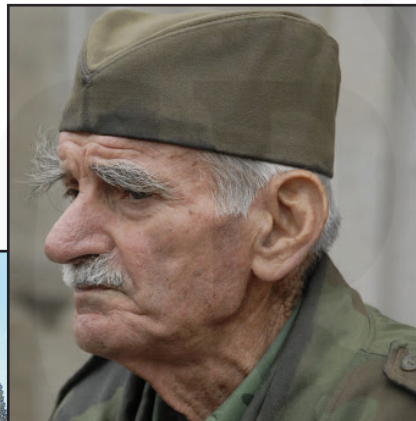
кад затреба и чувати га. На моју велику жалост, када једног дана мене не буде било, неће имати ко да настави вековну традицију чувара сени српских ратника, чијим су се ратним подвизима и јуришима на далеко јаче непријатеље

чудио и са страхопоштовањем односио цео тадашњи свет - приповеда Ђорђе Михаиловић. - Одмах поред српског гробља, налазе се и 8.000 гробова француских војника, 3.000 Италијана, 2.000 Енглеза и 400 Руса. Свако гробље има свог чувара, а централно место у целом овом комплексу заузима српско војничко гробље, које има и најлепши споменик.

Према његовим речима

Српско војничко гробље је веома посећено. Раније су долазили сами учесници Солунског фронта, али пошто нема више живих Солунаца, јер је последњи умро пре пет година, сада долазе њихови наследници, али и огроман број туриста из Србије и из других земаља - прича чича Михаиловић.

Свако од нас би морао бар једном у животу да не пропусти прилику и дође на Зејтинлик и положи цвет испред маозолеја подигнутог у част српском ратнику-сељаку. Верујте, суза ће сама канути.

једне и друге стране нашли свој мир шест хиљада српских ратника знаних и незнаних. Излазимо потом из костурнице и по старој српској традицији, чича Михаиловић нас послужује шљивицом. За спокој душе ратника. Овог пута нуди шљивку из Прокупља. Чича Ђорђе је трећи изданак Михаиловића који се стара о гробљу, али ће по свему судећи ова вековна традиција бити прекинута. - Мајка ми је Гркиња. У Грчкој сам и

пише:
Стефан Каргановић

Када смо најзад одлучили да се из Београда отиснемо на пут, географски ни мало далек, али искуствено скоро прекоокеански, да посетимо наше Србе у Темишвару, нисмо могли ни слутити каква нас милина и топлина чека. За мене, појам „дијаспоре“ није непознат зато што сам одрастао у Америци, тамо се школовао од основне до универзитета, тамо радио у својој професији и сазрео као особа. Ипак, нисам био потпуно спреман за ону врсту српске „дијаспоре“ коју сам открио у Румунији. Појаснићу у продужетку на шта мислим, али прво неколико запажања у вези са нашим незаборавним боравком међу румунским Србима.

Пре свега, да признам да о њима до пристизања у Темишвар ништа нисам знао. Наше упознавање је почело пре нешто више од годину дана, када сам добио писмо од г. Рајка Корње у вези са радом наше невладине организације, „Историјски пројекат Сребреница“. Прва ствар која ме је импресионирала био је течан српски језик којим ми се обратио. У Америци, већ са другом генерацијом језик

почиње да се губи, а са трећом обично сасвим исчезава. Тек када сам дошао у посету српској заједници у Румунији (а ускоро потом и у Мађарској) сазнао сам да та острва српског народа и културе, као део српског архипелага који се протеже широм света, већ стотинама

најупечатљивији одраз живе националне свести што се, на срамоту матице, у њој убрзаним темпом губи, али код вас – не.

Када смо након двочасовне вожње из Београда стигли у Темишвар, на адресу Савеза Срба Румуније, на нас је већ од првог тренутка беспрекорно срећено седиште српске заједнице оставило изванредан утисак. Гостопримство које нам је било указано у просторијама за госте и у ресторану господина Јавора Радованковића у центру града посебна је и незаборавна прича.

Пошто је високо позициониран у румунским медијима, г. Корња је понудио да нам организује једну презентацију у вези са нашим истраживачким радом везано за Сребреницу и да упутити позив својим румунским колегама да присуствују. Радо смо се одазвали (поред мене био је и др Љубиша Симић, савесни у упорни истраживач судскомедицинских

доказа у случају Сребреница и већ три пута сведок-вештак пред Судом за ратне злочине Босне и Херцеговине) и наша конференција прошла је успешно, изнад очекивања.

Али то је био само „посао“, део свакодневне активности

година живе одвојено од своје матице, али да упорно негују језик, веру, обичаје и све што их у духовном смислу чини саставним делом Српства. Ох да, не треба заборавити ни ћирилицу, писмо на коме се овај лист штампа, тај

наше невладине организације која настоји да непристрасним истраживањем допринесе утврђивању истине о догађају од јула 1995. који се претворио у тешку оптужбу против српског народа. Оно што смо видели и сазнали о животу и установама Срба у Румунији мимо тога, остало нам је дубоко урезано у срцу и сећању.

Наша релативно кратка турнеја открила нам је културно богатство једне значајне, али мало познате и у Србији скоро заборављене, српске заједнице која живи у миру окружена блиским и пријатељским румунским народом. Трагови тог културног наслеђа још увек су видљиви на многим местима у Темишвару и Араду, где смо такође били. Мноштво цркава и установа, као Српска гимназија, сведоче не само о историјском него и о садашњем постојању једног живог српског организма на тлу суседне државе. Ја нисам имао појма, док ми то није рекао љубазни директор Српске гимназије г. Стева Перинац, да су Милош Црњански и многи други великани српске културе ту стицали своје образовање. Нити сам могао да предпоставим да се на факултету у Темишвару проучавају српски језик и књижевност, док нисам упознао др Славомира Гвозденовића, који тамо предаје.

Са нелагодношћу морам признати и то да до наше посете нисам знао ништа о великом српском добротвору Сави Текелији, тачније да сам кроз неvezано читање понешто о њему начуо, али без икаквих одређених сазнања. Посетом Араду те празнине брзо су попуњене. Јаче од жалости због оронулог стања у којем се налази родна кућа тог великог Србина који је на безброј начина и нештедимице бринуо о своме роду, била је радост разгледања његовог музеја и упознавање

матице нажалост запостављеног – огранка српског народа да духовно остане у саставу Српства.

Припадност српској духовној орбити и љубав према њиховој отаџбини Румунији за румунске Србе нису узајамно искључујућа, већ допуњавајућа стремљења. Као што румунски народ никада неће имати бољег и искренијег пријатеља од Срба, ни Срби у свом најужем окружењу неће имати веће савезнике од Румуна. О томе

сведочи један историјски детаљ који ми је – за разлику од многих ствари које сам током ове посете научио – од раније био познат. Када су силе Осовине 1941. године напале и расчерчиле Југославију, бахати Хитлер је од свог ратног

са појединостима његовог динамичног и плодног живота.

Оно што је на мене, из америчке „дијаспоре“, оставило најдубљи утисак током посете Србима у Румунији било је њихова јасна и непомућена свест коме народу и култури припадају, поред своје отаџбине Румуније, у којој су рођени. Природно је да та свест није подједнако изражена код свих и процес благе асимилације јесте приметан, али подједнако је упечатљива и воља једног историјски значајног – али од

плена румунском премијеру Антонеску понудио српски Банат. Антонеску је учинио нешто под тим околностима политички незамисливо: одбацио је Хитлерову понуду, са образложењем да су Срби пријатељски народ и да Румунија одбија да се окористи њиховом тренутном несрећом. Хитлер је био бесан, али маршал је остао при своме. И пре и после тога, без обзира на тренутну политику властодржаца, између Срба и Румуна био је осећај заједништва који ништа не може да помутити. Trăiască România!

Необјављени интервју ген. Ратка Младића дат Си-Ен-Ену

Пред вама је интервју који је генерал ВРС Ратко Младић дао америчкој телевизији Си-Ен-Ен 1995. године и који из (не) познатих разлога никада није објављен. Време интервјуа је август 1995. године, време опште офанзиве хрватске, муслиманске и НАТО војске против Војске Републике Српске и Републике Српске Крајине. По мишљењима аналитичара, интервју није никада објављен, јер генерал Младић разложно и са одличним аргументима објашњава позицију Срба и оправдава борбу Срба за самоодржањем на вјековним животним просторима. Просјечном гледаоцу Си-Ен-Ен-а би био нејасан преокрет са „лоших“ момака на „добре“ момке. Било је једноставније погизати начела новинарске професије и овај интервју не објавити.

Не можемо се никада одрећи наше земље

Н: У дугој историји Срба, како би сте дефинисали ову сад кризу која је створена овим огромним бројем ибјеглица из Крајине?

РМ: Већ почињемо са интервјуом..

Н: Само да почнете конференцију

РМ: У реду. Српски народ је вјековима живио на просторима са којих је протјеран. На простору Републике Српске Крајине су веома стари манастири Српске православне цркве. Неки су старији од хиљаду година. И на простору Далмације, Лице, Баније и Кордуна, српски народ је најстарији народ, који је ту насељен и настањен. И за то имају одговарајући историјски и научни докази. Егзодус српскога

народа са њихових вјековних огњишта је можда једна од највећих трагедија српског народа у цјелини. Можда се може мјерити са трагедијом српског народа 1915. године када је његова војска морала да напусти Србију, али се уз помоћ савезничких армија након четири године крвавог рата вратила на своја огњишта. Ова трагедија је већа због тога што се дешава нажалост крајем 20. вијека. Нажалост, дешава се, не пред очима међународне заједнице и свјетске јавности, јер смо због блокаде и сатанизације, изоловани, тако да нисмо могли да свету прикажемо нашу трагедију, наше патње и огроман егзодус. Не ради тога да нас сажаљева, већ да истину види.

Н: Зашто Војска Републике Српске није отишла у Крајину да помогне и да спречи трагедију српског народа?

РМ: Ми смо помогли колико смо објективно били у ситуацији у датом тренутку. Морам да будем искрен и да саопштим да је Хрватска од почетка рата у бившој БиХ присутна са својим оружаним формацијама. Није поштован ембарго, напротив, део земаља међународне заједнице, све су уложиле у то да страховито наоружају хрватско-муслиманске снаге, а долазили су и високи стручњаци из појединих земаља који су директно учествовали у опремању њихове војске, у тренирању, планирању и извођењу операција.

Нажалост, због лоше слике која је помоћу појединих медија створена о Србима и о српском народу у целини, обезбеђен је неравноправан третман, пристрасност дела међународне заједнице и сврставање на хрватско-муслиманску страну која је почела овај крвави рат на просторима бивше Југославије. Тако је пред очима међународне заједнице и пред светском јавношћу грубо нарушена повеља УН и срушена без икаквог разлога једна земља која је била суоснивач и Друштва народа, и једна од оснивача УН.

Турци нису протеривали Србе

Н: Колика је вјероватно да ће Крајина једном да буде враћена, имате ли неки план враћања Крајине?

РМ: Ја би само дозволио себи да одговорим до краја на претходно питање, а одговорићу вам и на ово. Дакле, тако је исто из центара моћи који су руководили целом кризом и даље руководе растурање бивше Југославије, сатанизован српски народ и омогућено оним снагама које су се насилном сецесијом издвојили из бивше Југославије и те снаге су све до данас подржаване. Не само медијски нажалост. Подржаване су политички, дипломатски, економски, па нажалост и војнички. Не треба ништа да Вам говорим да је према нама примењиване не само претња и ултиматуми, већ и груба сила НАТО пакта. Нарочито нас боли то што у томе учествују и неке земље које су традиционално биле српски савезници онда кад су се дешавале катаклизме у свету, у Првом и Другом светском рату.

У вези са Вашим другим питањем, ми Срби, не можемо се никада одрећи наше земље, јер је наша земља наша светиња. Та земља је вековима натапана српском крвљу, а српски народ у Републици Српској Крајини је преживио и турску и аустроугарску империју на својим огњиштима. Те империје, историјски описане као окрутне, нису протеривале српски народ са тих простора као што је то сада учинила фашистичко-ушастака армада Фрање Туђмана и његових спонзора, нажалост и неких земаља међународне заједнице које су упрљаве руке у читавом том послу.

Н: Узимајући у обзир снагу Хрватске армије како намјеравате да повратите Крајину?

РМ: Хрватска армије без помоћи својих спонзора и дела земаља германског блока на челу са Немачком, нити је представљала, нити представља, нити ће представљати икакву војну снагу. Они су се само уз помоћ међународне мафије и криминалаца наоружали огромном количином оружја и муниције из складишта бивше армије Совјетског Савеза на просторима Источне Немачке и земаља Варшавског уговора. И ја би желео, ако је то могуће преко ваших екрана да упозорим међународну заједницу на врло опасан пут којим су кренуле те снаге, јер ја сам потпуно убеђен да на овом простору ниједном од сукобљених народа не треба ни оружје, ни муниција. Сигуран сам да делим мишљење свих сукобљених страна, да на овом простору не треба да се тучемо због туђих интереса, нити због интереса светских центара моћи. На овај

Нас није болело толико то што су нам деца од њих гинула, већ нас је болела неразумна одлука потомака оних предака из Америке који су раме уз раме у Првом и Другом светском рату са нашим очевима и дедовима у истом рову умирали и против истог зла се борили.

простор треба упутити људе здравог разума који могу да допринесу да се успостави мир, да се прекине рат и да се вратимо нормалном животу, изградњи порушених села и градова, јер је Балкан такво стратегијско подручје Европе и свијета и сваки ратни вихорчић, а камоли оркан, носи опасност, не само за народе који настањују Балкан, већ и шире. То је показала дуговековна историја планете и посебно историја народа који су настањивали и настањују Балкан.

Н: Да ли то значи да ћете ви покушати да заузмете поново Крајину војно и да ли је план већ у току?

РМ: Ако би били неки планови у питању, онда ми не бисмо могли заузимати оно што је наше, могли бисмо га само ослобађати. Пошто се ми први пут срећемо, ја нисам знао да ви постојите као живо биће до сада на планети, што је моја мањкавост, ја бих Вас замолио да Ви истражите да ли српски народ или ја, као командант Главног штаба Војске Републике Српске имам иједног војника, иједну јединицу на простору било чије земље или било ког туђег народа.

Истине и заблуде

Одговорићу Вам. То немамо, јер мој народ никада није био освајачки народ. Срби никада, па ни у овоме рату, нису освајали туђе територије. Српски народ није почео ни овај рат. Српски народ ни у овоме рату није објавио рат. Напротив, српском народу је објављен овај рат од стране хрватско-муслиманске коалиције још 91. и 92. године. Ми смо тек уназад, неколико седмица прогласили ратно стање да би се одбранили од хрватско-муслиманских снага и њихових спонзора из света који су на овај простор довели плаћене убице од Ирана па до неких западних земаља. Ја бих додао само још једну реченицу, дозволите да Вам кажем, да и Вас обавестим, јер сам ово већ једном приликом рекао. Ради се о томе да је над нашим народом до сада испробано сво оружје које је произведено на планети, изузев подморничког и нуклеарног. Не знам да ли ћете Ви као новинар Си-Ен-Ена смести објавити ову моју реченицу коју ћу Вам сад рећи, а ја бих је рекао у интересу мира. Лично сам био присутан када су нас бомбардовали авиони Ф-16 и неки њима слични. У том моменту нас није болело толико то што су нам деца од њих гинула, већ нас је болела неразумна одлука потомака оних предака из Америке који су раме уз раме у Првом и Другом светском рату са нашим очевима и дедовима у истом рову умирали и против истог зла се борили. Тада су потомци ових које они сад подржавају били у супротним рововима и заједно са аустро-угарским хордама или Хитлеровим. Нажалост, ето и то је једна од заблуда света и једна од трагичних истина овог тешког и суморног рата у коме су многи умешали прсте.

Н: У исто вријеме док се говори о избјегличкој кризи Срба из Крајине, амерички медији посебно говоре и о наводно масовним гробницама у Сребреници, муслиманским, и о огромном броју несталих људи, а масовне гробнице су фотографисане из ваздуха, па Вас питам да ли је то тачно, шта је са тим људима?

РМ: Ја Вас могу обавестити да је о Сребреници потписан споразум априла и маја 93. године којима где су оне дефинисане и јасно омеђене као заштићене зоне у којима не може бити нико наоружан сем војника УН. Ми смо из Републике Српске пружили сву могућу помоћ и снагама УН, и цивилном муслиманском становништву које се нормално снабдевало у Сребреници, Жепи, Горажду, Сарајеву, Бихаћу скоро три године. Уместо да снаге УН разоружају муслиманске формације, како су преузеле обавезу по споразуму који смо потписали ја и генерал Морион, они су те заштићене зоне претворили у терористичке, фундаменталистичке базе који су вршили нападе према нашим селима и градовима. Муслимани из Сребренице и Жепе су у ширем рејону та два места попалили више од двеста српских села и у више насеља масовно побили народ, измасакирали сво српско становништво. Ми смо у више контаката и са другом страном и посебно са надлежним командама Унпрофора и одговарајућим институцијама међународне заједнице, било на нивоу владе или председништва Републике или на нивоу Главног штаба, упозоравали да се мора обезбедити разоружање муслиманских формација и да зона буде потпуно демилитаризована, што није учињено.

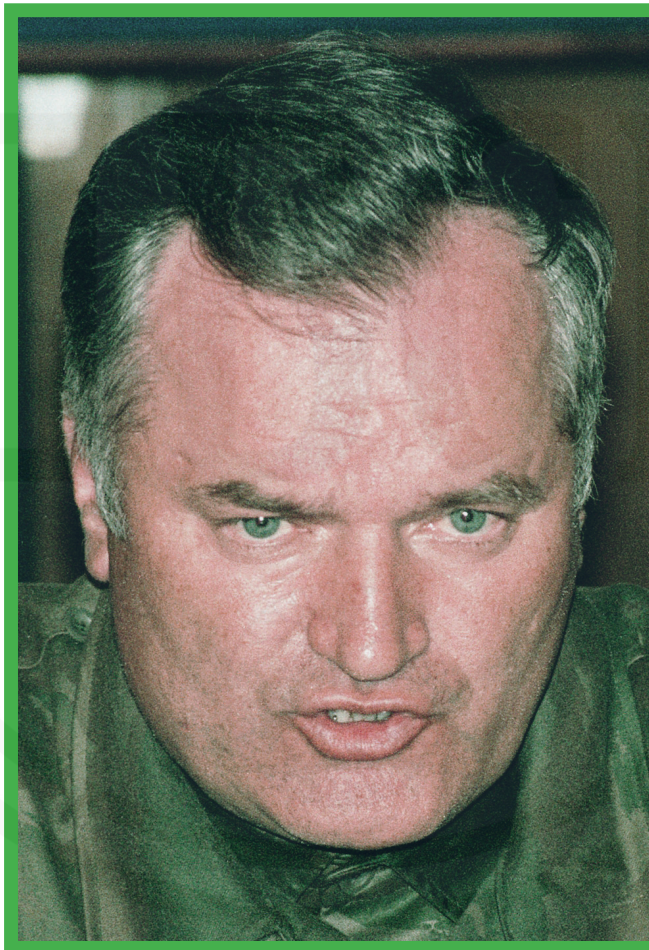
Н: Шта се десило са.....?

РМ: Само дозволите... Да Вам објасним мало шире, ја ценим Вашу новинарску радозналост, али бих желио да саслушате целу генезу да бисте могли имати јасну слику, јер усмерена питања и исецкани одговори могу створити криву слику у медијима, нарочито у

телевизији. Може да се злоупотреби, што је у овој рату учињено безброј пута на нашу штету. Од 93. па до ове године ми нисмо предузели ниједну акцију према Сребреници и Жепи иако смо пратили наоружавање муслимана који су чак и хеликоптерима Ми-17 пребацивали оружје из Ирана и бојна средства. Такав један хеликоптер смо прије два-три месеца оборили у рејону Жепе.

Напади из заштићених зона

Не би се десило у Сребреници и Жепи то што се десило, да муслимани нису предузели акцију из Сребренице

и Жепе која је била у директној функцији њихове најављене офанзиве за деблокаду и ослобађање Сарајева. Они су напали енклаву Сарајево. И то је заштићена зона, мада није дефинисана никаквим споразумом двију страна. И то су напали тежишно из зоне искључења са планина Игмана и Бјелашнице, са које су се повукле снаге Војске Републике Српске 93. године и које су са поверењем предате

снагама мира са намером да у њих не улазе ни наше, ни муслиманске снаге, што су муслимани злоупотребили. Светски медији, па и Ваша цењена кућа је пратила муслиманску офанзиву у Сарајеву и према Сарајеву и колико знам, нисте заузели енергичан став нити сте осудили њихове офанзиве из зоне искључења, нити ка заштићеној зони Сарајево.

Новинар (преводац): Са пуним поштовањем према Вама, инсистира да му се одговори на питање о Сребреници и Жепи.

РМ: Јесте, ја са још већим поштовањем према њему, инсистирам да он буде стрпљив и да ме саслуша и да му кажем, јер говорим истину и онако како је било, а то су чињенице које не може оповргнути ни наука, јер ово што ја говорим и што ћу Вам рећи, све је снимала камера, тако да ћете једног дана и ви и свет бити правилно информисани. У јеку највећих и најжешћих битака око Сарајева, муслимани из Сребренице и Жепе су 26. и 27. јуна, уочи великог српског празника Видовдана, извршили терористичке испаде, широким размера из Сребренице и Жепе на нашу територију. Упали су у село Вишњицу ...

Камерман: Морам да промијеним траку...

РМ: Колико видим, овај господин који снима је јако стрпљив, врло је симпатичан момак...

Н2: Ми бисмо разговарали са Вама читав дан.

РМ: Нећу ја имати времена за читав дан, али надам се да ће некада бити прилике да разговарамо и у другим околностима, и у срећнијим и мирнијим временима. Ако је спремна техника, ако дама да команду, ми можемо продужити. Стао сам код села Вишњице. Они су у селу Вишњице и селу Бања Луци масакрирали све што су ухватили живо и убили су нам неколико војника. На такав њихов напад ми смо одговорили контраофанзивом на том простору и максимално водећи рачуна да не дође

Шта Америка ради терористима?

до цивилних жртава, нити да неко буде повређен од припадника Унпрофора. И ако је авијација НАТО пакта, без икаквог разлога, дејствовала против нас, чак и по цивилним циљевима у рејону Сребренице и Жепе, успешно смо завршили ту операцију према Сребреници и Жепи и уз помоћ снага холандског батаљона, присутних представника међународне заједнице у Сребреници, и у присуству снага Унпрофора из неколико земаља у Жепи, те личним ангажовањем, и мојим и генерала Смита и генерала Николаја, омогућили смо да се сво цивилно становништво које је дошло тамо где је по споразуму било договорено за Сребреницу-Поточаре, а за Жепу-Чек поинт број 2 на Вочаници, без ичије присиле, а на њихов захтев, евакуише тамо где они хоће. И, евакуисали смо их у рејону Кладња. Сви војно способни који су дошли на места где се окупљало цивилно становништво или који су предали оружје били су евидентирани. Тражили смо одмах преко Међународног црвеног крста и Унпрофора посредовање да се замене за наше цивиле које они држе још од 92. пре рата, за наш огроман број цивилног становништва које су они покупили током рата са територија које контролишу, из Тузле, Зенице, Мостара, Загреба и тако даље... И за наше војнике и официре које су они заробили током рата. Они нажалост нису позитивно одговорили на тај наш гест добре воље и ми очекујемо да ће, уз помоћ међународне заједнице, да се изврши притисак на њих и да се размене по принципу, човек за човека или по принципу сви за све, већ како се договоре државне комисије. Део мушке популације из Сребренице која је починила злочине над српским народом, вероватно из страха и због злочина које су починили, а вероватно убеђени да ће их повући муслиманске снаге из рејона Тузле, које су атаковале њима у сусрет, рачунајућу вероватно да су довољно јаки, да могу отворити пут ка Тузли, данима су се пробијали ка Тузли, Кладњу, а неки и ка Србији. Тамо су вођене огорчене борбе уз обострано велике губитке и са једне и са друге стране. Део њих се је и пробио, што је и наглашавала њихова телевизија, а и њихов командант Расим Делић је рекао да ће врло брзо постројити 28. или 38., која беше.. 28. дивизију из Сребренице.

Они су, замислите, у заштићеној зони формирали читаву дивизију терориста. Ја разумем Вас као новинара што се у име Америке и америчке јавности интересујете, али не могу да разумем како то Америка не поставља питање, нити амерички новинари, како је могуће да се у заштићеној зони коју међународна заједница својим снагама штити и гарантује да неће бити присуства никаквих оружаних снага, може формирати фундаменталистичко-исламска дивизија наоружана оружјем из Ирана. И скоро сам питао једног вашег колегу Питера из Си-Ен-Ен-а, шта ради Америка ако открије на своме тлу

Мени је ово први рат, а неки од мојих страних колега који су овде били у мисијама, иза себе имају дванаест или више ратова. Никад нису ратовали на својој земљи, а мени визирирају пут за Хаг

једног терористу? А, он ми је одговорио, ми настојимо да га ухватимо. На моје питање, ако он пружа отпор.... Молим да Ви одговорите. Шта сте урадили према ономе који је са пушком, са оним ђорцима пуцао на Белу кућу? Да ли сте га привели суду? Господине, шта је било са тим човеком?

Н: Он је у затвору и мислим да ће остати у затвору...

РМ: Не, није тачно, убили сте га пред камерама на улици. Ви се интересујете шта је са дивизијом терориста из Сребренице, а ја се интересујем шта је са једним терористом који је направио сулуду акцију да пуца у близини Беле куће. Ви сте велика земља, велика сте телевизијска кућа, слуша вас цео свет, постављате велика питања и молим Вас, говорите људима истину. Шта бисте ви да се у Лос Анђелесу или у неком малом граду формирала дивизија од десетак, дванест хиљада наоружаних из Ирана. Бисте ли дошли

да мене интервјуишете или бисте били присутни у Лос Анђелесу?

Н: Он се опет интересује и жели да зна шта се десило са људима у Сребреници. Да ли су они погинули у борбама или се држе негде као заробљеници ил је нешто друго?

РМ: Ја мислим да се њих навјевћи број пробио на територију коју контролишу муслимани о чему је на крају крајева у њиховој скупштини поднио Расим Делић и најављује да ће веома брзо постројити Сребреничку дивизију. Један мали део се предао и они који су се предали, они су под нашом контролом и пријављени су или ће бити пријављени Међународном црвеном крсту, а један део је и погинуо. И наших и њихових. Ви можете питати припаднике међународних организација који су били присутни у Жепи. Ми смо њихове погинуле сахрањивали у њихова муслиманска гробља на том простору. Ми се..

Н: Значи нема масовних гробница и није било макнућа?

РМ: Само што је погинуло у борби, то је морало из хигијенских разлога да се склони на одговарајућа места и да се сахрани док не буду размењени посмртни остаци са другом страном.

Н: Значи, просто је могуће да су то виђели авиони. Јесу ли то те масовне гробнице?

РМ: Прво, ваше приче о авионима и ваше америчке приче о томе да знате шта је у васиони, у ваздуху, човеку у глави и у земљи и на земљи су нетачне. И ја не бих желио да на провокативна питања дајем одговоре, ни да подгревавам светску јавност око неких минорних питања, јер у овоме тренутку има много значајнијих питања од Сребренице и Жепе или од муслиманских терориста и њихове судбине.

Наставак интервјуа у следећем броју

***Напомена: Транскрипт интервјуа, фотографије, наслови, међунаслови и адаптација припадају редакцији НТВ-а.**

СРЕБРЕНИЦА – ИЛИ ФЕНОМЕН ЖРТАВА

НЕМАЧКА

пише:

Никола Живковић

Књига која је повод за овај текст носи наслов: „Масакр у Сребреници“ професора Едварда Хермана и групе аутора, који углавном долазе са англосаксонског говорног подручја. Њима је заједничко то да су се, имам утисак, подробно и темељно бавили сребреничким догађајима. Стекао сам утисак да је те истраживаче ујединила жеља да се установи истина. Очевидно је то био њихов главни мотив да се прихвате споменуте нимало захвалне теме. Никада није било лако писати против прописане и једном за свагда «одозго» утврђене истине. У додир са овом темом дошао сам веома рано, пре тридесетак година, када сам стигао у Западни Берлин на постдипломске студије. У прве две или три године мог боравка у Немачкој највећи део времена проводио сам у одлично уређеној библиотеци тада западноберлинског Слободног универзитета (Frei Universität). Веома се живо сећам тог времена. Било је то непосредно после 6. априла

На слику о Сребреници у медијима Запада и њиховим енциклопедијама, очевидно ми не можемо да утичемо. Она је таква, јер то просто одговара интересима Лондона, Вашингтона, Берлина, Париза, али и Ријада, Катара и Карачија. Словом, Енциклопедија Британика писаће онако, како одговара интересима Лондона

године 1981. Прелистао сам најважније немачке дневне листове тог датума и где изненађења: ни у једном није било ни речи о бомбардовању Београда од 6. априла 1941. Ово откриће ме потресло, растужило, разбеснило, али

штампе, приметио да нису пропустили да обележе, по мени, неке сличне годишњице, на пример, 14. мај. Тог дана, године 1940., немачко ратно ваздухопловство бомбардовало је Ротердам. Затим сам у универзитетској библиотеци

прелистао немачке, енглеске, америчке, италијанске и француске енциклопедије. У њима стоји да је приликом споменутог напада страдало око хиљаду људи.

Нешто раније, 26. априла, немачке новине подсетиле су нас на Гернику. Град су тог дана, године 1937. бомбардовали немачки авиони.

и оснажило у жељи да се озбиљније позабавим овим феноменом. У мојим књигама, - а до сада су објављена три тома «Берлинских записа», - велики део посвећен је управо овој теми.

Luftwaffe's bombing of Guernica

Зашто сам реаговао толико емоционално? Зато што сам, пратећи писање немачке

Верује се, да се број жртава подигао до четири стотине. И британска штампа је забележила пишући: "Luftwaffe's bombing of Guernica". Догађај је, као што је познато, на платну овековечио сликар Пабло Пикасо.

Немачки медији су такође обележили и 14. новембар, када је године 1940. бомбардован Ковентри (Coventry). Приликом тог немачког ваздушног напада страдало је близу шест стотина људи.

Поставља се логично питање: На основу којих критерија неки догађаји завређују да их се памти, а други не? Због чега, дакле, Герника, Ротердам и Конветри треба да уђу у све енциклопедије света, а бомбардовање, рецимо, Београда се не спомиње нигде, па ни у немачким енциклопедијама, а нити их бележи штампа Запада? А број жртава у бомбардовању Београда 1941. далеко премашује број погинулих у Герники, Ротердаму и Ковентрију. Која је то последња, најутицајнија инстанца света која решава да ће, рецимо, Сребреница да уђе у све приручнике света као „најстрашнији геноцид у послератној Европи“, а неки други догађај, у коме је страдало исто толико људи, или чак и више, да се потпуно прећути?

Жртве «првог и другог» реда

Истина, англосаксонски медији, спомињу такође бомбардовање Дрездена, Хирошима и Нагасакија. Признаје се, да је овде убијено далеко више људи, него у Ковентрију или Ротердаму, али се, некако прећутно овај злочин оправдава „историјском чињеницом“ да су Немци и Јапанци „први почели“, па дакле, на неки начин сада их је стигла заслужена казна. Од тада сам почео помно да истражујем овакве нелогичне, чудне и мени неразумљиве појаве. Наставио сам марљиво да листам најпознатије енциклопедије Запада, од Ларуса

и Брокхауса, па до Америчке енциклопедије и Енциклопедије Британике. И у свима је много простора посвећено рецимо, Орадур и Лидицама. Да подсетим. Чешке патриоте су 27. маја 1942. извршиле атентат на шефа нацистичке полиције у Чешкој Рајнхарда Хајдриха. Немачке власти су решиле да изврше одмазду над чешким цивилима. Тако је дошло до догађаја, како стоји у Брокхаусу, који је «покренуо срца целог света». Под «Орадур» у Брокхаусу читамо следеће: «10. јуна 1944., у два после подне, део јединица (укупно 120 војника), које су припадале 2. тенковској СС-дивизији «Рајх» упао је у село Орадур-сир-Глан, које се

многе девојчице широм света добиле су при крштењу име «Лидице». А име «Лидице» су добиле места у неколико држава (Мексико, САД, Бразил, Панама), а то име сада носе и многе улице и тргови широм света. Ништа, разуме се, човек не може да има против тога. Невине жртве не смеју да падну у заборав. Но, остаје у мени нека горчина. Зашто се, рецимо, нигде не спомиње Крагујевац и Краљево, Красуха и Калаврита? Да ли зато јер су у овим местима жртве били «само Срби, Руси и Грци»? Како то да Лењиград и Козара нису такође «покренула срца целог света»? Да ли је овде реч о расизму Запада? Можда су, - а овде ми се

некако намеће природно питање, - у њиховим очима невинне жртве, ако су православни Словени, толико неважни да не заслужују да се, ето, нађу у «Брокхаусу» или «Енциклопедији Британика»? Или, да се вратим на поднаслов мог излагања: Да ли у очима Запада постоје жртве «првог и другог» реда? Јер, колико Лидица и Орадур је само било у Русији! О томе нисам успео да нађем ништа у англосаксонским и немачким

The SREBRENICA MASSACRE *Evidence, Context, Politics*

Edited by Edward S. Herman

Foreword by Phillip Corwin

налази 25 км северозападно од града Лимож и побили сељаке, укључујући жене и децу. Свега 36 становника успело је да се спасе. Село је потпуно уништено. У том масакру страдало је 642 становника Орадур, а међу њима и 240 жена и 210 деце». После Другог светског рата

енциклопедијама. Енглески историчар је, очевидно, био у праву када тврди, да је «Русија, да ли царистичка или совјетска, тражила безбедност, а никако није тежила освајању света. Запад је одбацио православно хришћанство као равноправног партнера и то од Четвртог крсташког похода, - који представља један од највећих

злочина у историји, - па до Хладног рата».

Нико не спомиње ни српско село Дракулићи: 2.300 људи заклано је 7. фебруара 1942. године.

Крвници су били Хрвати.

Организатори покоља су данас познати: реч је о Павелићевом поверљивом човеку Виктору Гутићу и бањалучком римокатоличком свештенику Николи Билигоровићу. Међу жртвама било је и пет стотина српске деце.

Занимљиво, пољски папа Војтила, док је боравио у Бања Луци, није нашао за потребно да посети то место, те да се у име римокатоличке цркве извини за стравичан злочин. Људи су убијени само зато што су били Срби. Уместо тога, пољски папа је посетио римокатолички манастир, фрањевачки самостан

Петрићевац, кога су Срби спалили. Ово су урадили из освете, јер су се у масакрима над Србима нарочито истицали римокатолички свештеници, који су долазили из тог манастира. Тако је капелан самостана Петрићевац, фра Мирослав Мајсторовић-Филиповић, учествовао у

убијању Срба у Дракулићима, Шарговцима и Мотикама. Када је 7. фебруара 1942. ножем кренуо да убије седмогодишње српско дете Ђуру Гламочанина, узвикнуо је својим хрватским пријатељима, очевидно да их охрабри: «Ово је у име Бога. Ја први примам сав гријех на своју душу, а вас ћу ријешити свих гријехова».

Русија, Украјина и Белорусија имају стотине Орадура и Лидица, но они за енциклопедије Запада једноставно не постоје. Спомињем само једно од таквих места – Хатин. Пре неколико година посетио сам тај меморијални комплекс. Ово име не постоји у Брокхаусу, а не спомиње га ни немачка штампа. У том белоруском селу Немци су 22. марта 1943. побили све становнике.

Барбароса и Википедија

И када сам већ помислио да у очајању „дигнем руке“ од Немаца, да их отпишем за сва времена, под руку му је дошла књига Михаела Шнајдера „Das Unternehmen Barbarossa“. Шнајдер и још неколико таквих

Немаца, охрабрили су ме да наставим живети у Берлину, јер, ево, и у тој земљи има правдољубивих, храбрих и усправних људи. Ретко је које дело утицало на мене као, ево, ова историјска студија. Цитираћу кључну мисао из

Шнајдерове књиге: „Јавне дебате о <немачкој прошлости> већ годинама су део већ готово риталног сценарија сећања на историјске датуме. Свим тим расправама заједничка је, међутим, једна ствар: они се готово искључиво баве само нацистичким геноцидом почињеним над Јеврејима. Но, о злочинима над милионима Руса, о <спаљеним селима>, о блокади Лењинграда, о томе се у Савезној Републици Немачкој још увек не говори“.

Словом, овај немачки аутор написао је потресну књигу против владајућег обрасца да постоје жртве првог и другог реда. Аушвиц је тако у устима целог света, а о Јасеновцу, на пример, нема ни слова у немачком Брокхаусу или француском Ларусу. Ако га нема

у енциклопедијама, да ли то онда значи да тога никада није ни било?

После сам пронашао још неколико немачких аутора који су се бавили том темом. На првом месту спомињем Хермана Нојбахера. Књигу сам превео на српски, а објавио је «Службени лист» из Београда. Нојбахер, главни Хитлеров

дипломата за Балкан, тврди да су Хрвати током Другог светског рата убили седам стотина и педесет хиљада Срба. Непрестано се манупулише са бројем српских жртава, а ово је свакако вредан податак, јер је реч о високом представнику нацистичке Немачке. Ова и сличне књиге су важне, јер говоре о трагедији српског

народа и побијају тврдње гласних и утицајних кругова Запада, који би очевидно хтели да свет, када говори о Србима, да се спомиње искључиво Сребреница. Жртву би хтели да претворе у целата. Једним словом, од Срба, као једне од највећих жртава геноцида, хтели би да претворе у злочиначки народ који је, очевидно, по њима заслужио да га се збрише из историје. Горе поменутим верујем да сам убељиво показао, колико је опасно, када се из историјског оквира

издвоје само неколико догађаја и који се онда представљају као најважнији, па чак и једини релевантни. Зашто ми изгледа

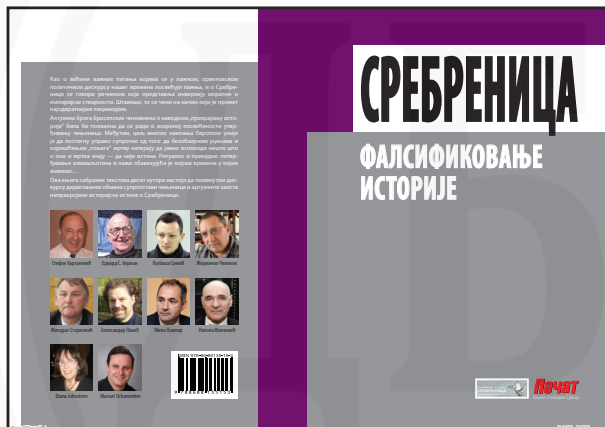
важно да набројим ове примере из недавне историје? Одговор гласи: и због Сребренице. Како? Примио сам, када уђем у разговор чак са најдобројамернијим људима, на крају из њихових уста готово редовно чујем следећи коментар: «Па Ви заступате теорију завере! Како могу сви да су у заблуди, да лажу, а само Ви и Ваша мала, одабрана дружина проповеда истину?»

Какве конкретне последице може да има један такав став, види се јасно на примеру писања «Википедије». Гуглујете ли реч «Сребреница» и затражите немачку верзију «Википедије» појавиће вам се, прво уобичајно, подробно објашњење догађаја кога прихвата «цео свет». А затим,

сасвим на крају, у свега неколико реченица стоји и ово: «Но, има и оних, истина малобројних, који поричу сребренички масакр». А међу пет особа који, ето, одбијају да признају истину, налази се и име аутора овог текста. Дакле, тих пет особа третирају се у овој енциклопедији потпуно на исти начин, као и они, који «негирају постојање Аушвица». Неколико пута сам писао немачкој редакцији «Википедије» и молио сам их да исправе ову дезин-формацију,

јер ја у немачком тексту, кога «Википедија» спомиње у фусноти, нисам казао да не постоји Сребреница. Ја сам

просто цео случај ставио у шири контекст догађања, како су ево и у овој књизи, подробније и темљеније, казали Едвард Херман и његови сарадници. Уместо закључка, да променимо да слику о Сребреници у медијима Запада и њиховим енциклопедијама, на то очевидно ми не можемо да утичемо. Она је таква, јер то просто одговара интересима Лондона, Вашингтона, Берлина, Париза, али и Ријада, Катара и Карачија. Некако су се изгледа, поклопили интереси Сједињених Држава и проамеричких влада исламског света. Словом, Енциклопедија Британика писаће онако, како одговара интересима Лондона.

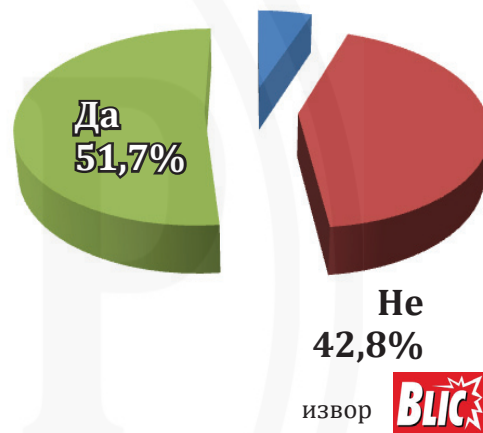
Анкета

Сматрате ли да је подела Косова могућа?

Србија

Немам став
5,5%

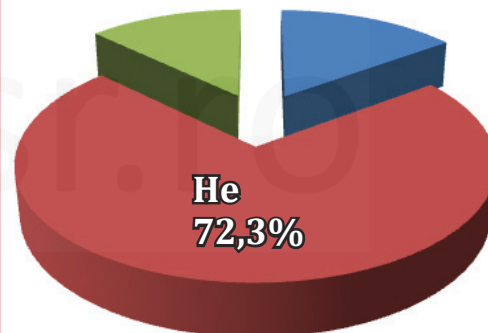
извор **ВЛИС**

Срби у Румунији

Да
12,8%

Немам став
14,9%

извор **НОРН
ТЕМНИШВАРСКИ
ВЕСНИК**

Резултати телефонске анкете

ИНТЕРВЈУ

примаријус др ДРАГАН МАКСИМОВ

ХИРУРГИЈА УМЕСТО ПИЛОТИРАЊА БОЛИДА

Да ли сте маштали да постанете лекар?

Нисам ја толико желео, колико су моји родитељи хтели, нарочито моја мајка. Није ми се свиђала математика и негде у 10. разреду гимназије, када је мој отац дефинитивно схватио да немам слуха да га наследим и бавим се музиком, почео сам са допунским часовима биологије и хемије. Познато је да је за време Чаушескуа бити лекар представљало ствар статуса. Почео сам да волим овај позив тек по завршетку факултета. Тек на четвртој години студија, када смо улазили у операциону салу, заволео сам хирургију. Од тог тренутка за мене је постојала само једна опција: хирургија. Изненађење је међутим било када сам положио резиденцијат у Букурешту и постао лекар опште праксе. Био је расписан конкурс за место ортопеда и трауматолога у болници из Нове Молдаве. Сматрајући да је у ствари ортопедија хирургија костију, дакле много тежа него обична хирургија, пријавио се на конкурс и положио. У Новој Молдави сам дакле, отпочео период специјализације, тј. резиденцијата, потписао сам са др Гугом, тадашњим директором новомолдавске болнице уговор којим се, после петогодишње специјализације обавезујем да се вратим у новомолдавску болницу. Овде у Темишвару сам почео поменути

специјализацију у општој хирургији, где је био професор Сучик. Заволео шта сам радио и никада се нисам вратио као ортопед у Новој Молдави. Захваљујући наравно разумевању др Гуге и професора Сучика. Тако сам се 2003. специјализовао, а примаријус сам постао пет година касније.

Кад сте извршили своју прву хируршку интервенцију?

Било је то 2003. године и пет година сам био тзв. „друга рука“, уз проф. Сучика.

Да ли знате број ваших пацијената које сте оперисали?

Само мојих, тј. без асистенције проф. Сучика негде око 250-300, а заједно са мојим ментором негде око хиљаду.

Која вам је била најтежа операција?

Тешко је рећи, јер

зависио од много фактора. Рак дебелог црева или рак јетре су најтеже, најозбиљније хируршке интервенције. Без обзира на то, често се дешава да тек за време операције налетиш и на друге проблеме код дотичног пацијента. Зато никад као хирург не можеш рећи унапред да је нека операција лака.

Који вам је био најкомпликованији случај?

Не знам. У сваком случају за било коју операцију

потребан је тим где је анестезиста, на пример, веома битан пошто он прати стање пацијента током читаве интервенције, али и после операције када је пацијент на интензивној нези.

Не постоји хирург са искуством који није бар једном изгубио пацијента. Какво је то осећање?

Страшно је то осећање. Без обзира на ситуацију, увек имаш осећај одговорности. У таквим случајевима дође ти да полудиш, једноставно да вичеш... Сећам се да сам био на почетку каријере и имао пацијента старог 42 године, доброг здравственог стања, оперисао сам га од бруха, тј. херније, што је доста једноставна хируршка интервенција. Све је било у реду, операција је била перфектна, анестезија такође, али кад су га одвели у салон, пола сата касније, доживео је срчани удар и нажалост, нисмо успели да га спасемо... Сећам се да је био веома уплашен пре операције, јер постоје особе са специфичним персоналитетима које су тако уплашене, да је то невероватно...

Лекари нису мали Богови

Колико је важно да пацијент позитивно размишља?

Много је важно, јер такви уливају поверење и самом лекару. Имао сам пацијенте који су упркос лошем стању напредовали одлично. То су борци и такви побеђују. Кад лекар види да је пацијент храбар, спреман да се бори за свој живот, и њему је много лакше. Али нису сви такви...

Какав је осећај кад спасете нечији живот?

Фантастичан је то осећај и не може се описати, али сутрадан мораш бити већ са ногама на земљи, јер чекају други пацијенти. Немаш времена да се пуно радујеш

и опустиш. Ако у тим тренуцима еуфорије умишљаш да си можда нека врста Бога, увек ти следећег дана живот опали шамар и врати те у реалност. Искрено верујем да само Бог може спасити неког, а да

смо ми лекари једино да му мало помогнемо у томе.

Били сте менаџер једне од највећих клиничких болница у западном делу Румуније...

Постао сам менаџер рекао бих игром случаја. Испуњавао сам све услове за поменућу функцију и пошто је професор Сучик директор установе, замолио ме да му помогнем. Зар сам могао да га одбијем?

Да ли сте покушали и каријеру универзитетског предавача?

Не. Никада нисам ни размишљао о томе, јер немам стрпљења да објашњавам. Ја сам прагматичан тип, волим да оперишем, да дејствујем. Не волим да причам, волим да делујем, да радим.

Шта треба да знају пацијенти?

Потребно је знати да лекари морају поштовати вољу пацијента, односно ако он има апсолутно поверење у неког другог доктора, не смеш му наметати избор. Мислим да је то најбитнија ствар.

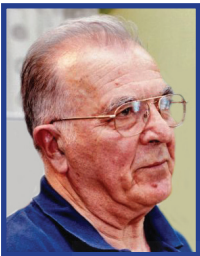
Да нисте изабрали медицину, за шта би сте се определили?

Сада звучи помало невероватно, али као дете, сањао сам да постанем контролор лета на неком аеродрому. Друга опција ми је била да возим картинг, дакле пилот аутомобила. Волим брзу возњу и радо гледам трке Формуле 1. Нарочито сада када више не играм фудбал. Пратим међутим када могу и фудбал посебно кад играју Партизан и Црвена звезда. То је за мене као звездаша, увек доживљај.

Супруга вам је кардиолог, да ли причате о пацијентима, о случајевима или о послу?

У кући не причамо уопште о послу, јер се виђамо касно увече када смо већ уморни после једног напорног радног дана.

Р. Корња

пише:

Милан Петровић

У Букурешту је у току значајан судски процес који неки румунски медији покушавају да заташкају. Удружење арманске (цинцарске) заједнице у Румунији (АКАР) затражило је од суда да поништи једну одлуку владе, којом се поменута заједница онемогућава да стекне статус националне мањине који би јој обезбедио низ битних права, међу којима и да аутоматски има свог посланика у парламенту, као што је то случај са осталих 18 признатих националних мањина, осим најбројније – мађарске – која је заступљена преко својих политичких странака.

Председник АКАР Стере Самара, иначе познати предузетник из црноморске луке Констанца, тврди да је реч о једном „правном зачараном кругу“, који ваља пресећи. Поменута одлука румунске владе предвиђа да свака организација грађана који сматрају да припадају некој националној мањини, да би постала чланица Савета националних мањина, треба да буде заступљена у румунском парламенту. А с друге

ЦИНЦАРИ КАО БАЛКАНСКИ ХАЗАРИ

Армани (Цинцари) траже да буду признати као национална мањина уз добијање свих законских права

стране, да буде заступљена у парламенту та заједница мора да буде чланица Савета националних мањина. Другим речима, нема излаза.

Господин Самара сматра да је та „конструкција“ вештачка и да је њен циљ да се спречи „очување цинцарског националног идентитета“. Званично, а и у текућој пропаганди тврди се да су сви Цинцари уствари

диверзија.

Историја Цинцара, које неки називају „балканским Хазарима“, је предмет многих истраживања и полемике међу историчарима и то не само оних балканских. Некадашње цинцарско средиште, град Москопље који се налазио на данашњој албанској територији, био је око 1700. године једно од највећих и најпросперитетнијих урбаних центара југо-источне Европе. Имао је у то време више становника него Беч или Атина.

Турци су га 1788. сравнили са земљом и отада почиње Голгота цинцарског раштркавања.

Данас они живе у Грчкој, Албанији, Македонији, Србији, Бугарској, Румунији, па и у другим европским земљама, Немачкој, Швајцарској итд. По неким оценама има их укупно око милион и по душа. Познати су по чувању својих традиција, обичаја,

језика, по марљивости и по томе да су веома лојални земљама у којима су се скрасили.

Преко Савета македоно-армана (КМА), чије се седиште налази на Западу Европе, они су заступљени на међународном нивоу. Тај савет усклађује рад земаљских организација и заступа их у међународним органима, чак и на светским мировним конференцијама.

Румуни, да цинцарски језик не постоји и да је „говор Цинцара“ само једно од наречја румунског језика. Постоји струја, коју предводи познати глумац Јон Карамитру, по пореклу Цинцар, а која тврди да су Цинцари „стари и прави Румуни“ и да је покушај да се они издвоје из румунског националног корпуса – права

Тај је савет први и крајње оштро реаговао на говор председника Румуније Трајана Басескуа на пленарној седници Парламентарне скупштине Европског савета у Стразбуру јануара 2011. Тим поводом румунска новинска агенција „Хот Њуз“ јавила је о „скандалу око идентитета Цинцара: национална мањина или део румунског народа“.

„Савет македоно-аромуна (КМА) протествовао је због намере председника Румуније да предузме демарше у циљу признавања статуса румунске мањине за Цинцаре, Влахе, Истрорумуне и Мегленорумуне из земаља Балканског полуострва, а које се налазе у процесу приступања ЕУ. КМА тражи статус националне мањине за Цинцаре у Румунији“ – пренела је тада поменута агенција.

Познато је да КМА сматра Цинцаре за „балкански регионални народ који има свој језик, своју културну баштину, свој непоновљиви идентитет“. Цинцарски језик је један од најстаријих неолатинских језика на Балкану. Спада у велику групу романских језика. Најстарији документ, који упућује на цинцарски језик, потиче из 585. године. А први потврђени натпис датира из 1731. Цинцарска граматика објављена је у Бечу још 1813. Постоји „Јеванђеље“ на том језику. Преко 50 живих писаца Цинцара данас објављују прозу и поезију на матерњем језику, који у себи

има доста грчких, албанских, па и румунских речи (негде око 20 посто). Радио Букурешт, у десетак својих програма на страним језицима, свакодневно емитује и на цинцарском!

По неким проценама у Румунији живи око 150.000 Цинцара и они су трећа по бројности национална мањина после Мађара и Рома. Највише их има у Букурешту, Констанци и Темишвару.

У одређеним румунским круговима постоји велики отпор да се Цинцари прогласе за неки „други народ“. „Цинцари

играју туђу игру, иду на руку неким силама на Балкану и хоће да изазову ефекат доминоа... Њихова претензија да се прогласе националном мањином у Румунији, претворила би нас све у неки миграциони народ, без своје матице“ – тврди већ поменути Јон Карамитру, председник „Македоно-румунског културног друштва“.

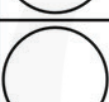
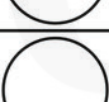
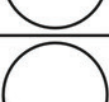
У контакту са Новим

темишварским весником господин Стере Самара је изнео оцену да у Румунији живи око 150.000 Цинцара и да су они трећа по бројности национална мањина после Мађара и Рома. Највише их има у Букурешту, Констанци и Темишвару. Званични попис становништва их не издваја посебно тако да се њихов тачан број не зна.

Једном другом приликом, осврћући се на судски процес са румнском државом око примања Цинцара у Савет националних мањина и добијања мањинског статуса са одговарајућим правима (школе на цинцарском језику, богослужења на цинцарском, штампу, радио и телевизију, издаваштво, фондове за културне активности,

као и једно посланичко место у парламенту), Стере Самара је јавно изјавио да ће се, уколико румунске судске инстанце не донесу праведну одлуку, „доспети до Европског суда за људска права, па чак и до ситуације да оптужимо румунску владу за процес асимилације Цинцара“.

Прошлогодишњи демарш председника Басескуа у европском парламенту у Страсбуру и најава својатања „свих балканских Румуна“ нису повољно примљени у региону, посебно у Тирани, која се наругушила. Румунски аутори тврде да у Албанији живи чак 300.000 Румуна. Са своје стране Атина и Софија су се оглушиле на тако нешто, а Скопље се није изјашњавало. У Београду је о тимочким Власима већ доста писано и речено.

				НОУН ТЕМНИЦА ВЕСНИК	ВЕЛИКА СЛИКА НА ПЛАТНУ (ФРАНЦ.)	ОТВОР НА КОЖИ	ПРОВА- ЛИЈА	НАРОДНА БАНКА (СКР.)	ПЛОДНО МЕСТО У ПУСТИЊИ
					АМЕРИЧКИ ГЛУМАЦ СА СЛИКЕ	→			
				ИЗБОЧИ- НА НА ПУТУ					
				ОМЛАДИН- СКА РАДНА БРИГАДА (СКР.)				ЗАПАД КЊИЖЕВ- НО (ЛАТ.)	
				МУСЛИ- МАНСКО ЖЕНСКО ИМЕ					
				ТАЈЛАНД		СИЛИЦИ- ЈУМ ПРОГО- ЊЕЊЕ			МЕСТО ГДЕ ПРИСТАЈУ БРОДОВИ, ЛУКА
				СУСЕДНА СЛОВА АЗБУКЕ			ТРГОВИН- СКО ПРЕ- ДУЗЕЊЕ ВРСТА МИНЕРАЛА		
				ЧВРСТО СТЕГНУТИ, ПРИТЕЋИ					
				АУТОР: БИЉАНА ЂИРКО- ВИЋ ЈАНКОВИЋ	РЕОМИР РАДНА ЈЕДИНИЦА (СКР.)	↓	СУПСТАН- ЦА ЗА ИЗВОЂЕЊЕ РЕАКЦИЈЕ ЗВЕЧАЊЕ	КЊИЖЕВ- НИЦА, ДОРОТИ ГЛУМИЦА АРЧЕР	
				СПРЕ- МИШТЕ ЗА ТЕЧНОСТ (МН.)					
				ОБЈАВА ЗА ЈАВНОСТ У НОВИ- НАМА					
				СВРСТА- ВАТИ У НИЗ	ГЕРМАНИ- ЈУМ				
				НЕПО- КРЕТНО ИМАЊЕ	↓				
				ИНОСЛА- ВА ОДМИЛА					
				9. И 21. СЛОВО АЗБУКЕ		ПУНИМ НАСЛО- ВОМ (СКР.) ГОМИЛЕ	ТЕМПЕ- РАТУРА ЛУКСЕМ- БУРГ	ШУПЉА МЕРА ЗА ТЕЖИНУ	САСТАВНИ ВЕЗНИК ХВАТАЊЕ ЖИВОТИ- ЊА
				СУПРОТНИ ВЕЗНИК	АМЕРИЧКИ РЕЖИСЕР УЗВИК ПРИ СКОКУ				
				ШУМ ПРИ ХОДУ			ПОРОД ЖИВОТИ- ЊА, КОТ ТЕСЛА		
				ВРСТА БОЈНОГ ОТРОВА			СТАРО- РИМСКИ ПОЗДРАВ		

Место доброт укуса

И светско, и наше!

информације и резервације:
0721 225 115

ТЕОРЕТСКА ГИМНАЗИЈА "ДОСИТЕЈ ОБРАДОВИЋ" ТЕМИШВАР LICEUL TEORETIC "DOSITEI OBRADOVICI" TIMIȘOARA

Adresa: B-dul Gen. Dragalina 6

e-mail: dobradovici@yahoo.com

tel/fax: 0256 491624

Једна школа за заједницу, једна заједница за школу!
O școală pentru comunitate, o comunitate pentru școală!